

Minä olen silti vielä täällä -näyttely

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Muotoilun koulutusohjelma

Visamäki, syksy 2015

Inka Virolainen

Visamäki
Muotoilun koulutusohjelma
Lasi ja keramiikka

Tekijä	Inka Virolainen	Vuosi 2015
Työn nimi	Minä olen silti vielä täällä -näyttely	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa käydään läpi sorkkateosten valmistaminen ja Minä olen silti vielä täällä -näyttelyyn tarvittavien maalausten tyylin jäsentäminen. Opinnäytetyössä otetaan esille myös sorkkateoksiin vaikuttaneet asiat, kuten opinnäytetyön tekijän historia maaseudulla 1980-luvulla sekä Utare-maljan vaikutus syntyneisiin teoksiin. Lähtökohtana teoksille oli vuonna 2012 valmistettu Utare-malja ja opinnäytetyön tekijän syksyllä 2013 otetut syksyiset valokuvat Nokian Tottijärveltä. Lapsuus, ja marraskuu- teemaa käsitellään opinnäytetyössä valettujen sorkkateosten ja maalausten kautta.

Prosessi dokumentoitiin työpäiväkirjaa pitämällä ja valokuvaten eri työvaiheita. Työpäiväkirjan ja valokuvien avulla tuodaan läpikäyty taiteellinen prosessi näkyväksi. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa prosessi tuodaan esille luonnoksin, valokuvien ja sanallistamalla. Työssä tutustutaan opinnäytetyöntekijän lapsuuden mielenmaisemiin kirjoitetun tekstin ja valokuvien kautta. Pääpaino opinnäytetyön aineistossa oli tekijän kuvaamassa materiaalisissa ja henkilökohtaisissa kokemuksissa ja muistoissa. Tukea kirjoittamiselle haettiin vain vähän kirjallisista lähteistä.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi noin 70 valettua yksilöllistä sorkkateosta tekijän tulevaan näyttelyyn. Tuloksena syntyi myös kaksi taulua ”Metsänranta” ja ”Sinne se kissa meni lintu suussa” ja tyyli tuleville tauluille, jotka valmistuvat opinnäytetyön ulkopuolella. Taiteellisen prosessin sanallistamisen myötä tekijä sai lisää työkaluja, joilla kertoa omista töistään. Kirjoitusprosessi antoi lisää varmuutta kirjalliseen ilmaisuun. Prosessin kirjoittaminen näkyviin jäsensi tekijän käsitystä omista työskentelytavoista ja työskentelytahdistista. Henkilökohtaisen aiheen käsittely taiteellisessa prosessissa toimi selkeyttäjänä ja tervehdyttäjänä. Opinnäytetyössä tekijän kädenjälki tulee näkyväksi niin sanallisesti, kuvallisesti ja syntyneissä sorkkateoksissa.

Avainsanat taiteellinen prosessi, valokuvaus, keramiikka, maalaus

Sivut 68 s.

Visamäki
Design
Glass and Ceramics

Author	Inka Virolainen	Year 2015
Subject of Bachelor's thesis	Im Still Here exhibition	

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to research the development of artworks needed in the exhibition called Im Still Here. The starting point of the thesis was the need to make authors personal history visible. The idea behind the thesis was the Udder-bowl made in 2012 for authors mother and the pictures from Tottijärvi countryside taken in fall 2013. Childhood and November become visual throughout casted huffs and paintings.

The process was documented in a work journal. Different stages were photographed to open artistic and technical process. The thesis opens author's childhood memories with the help of written text and photographs. The main source was the author's own memories and experiences, sketches, photographs and process. Some support was taken from other sources also.

The outcome of the thesis was about 70 unique huffs and two paintings for author's upcoming exhibition. By verbalizing the artistic process the author gained confidence to express herself verbally. The written process made process itself more understandable for her self and others. Working with a personal subject was healing and clarifying.

Keywords artistic process, photographing, ceramics, painting

Pages 68 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	TAUSTA-AJATUS.....	6
2.1	Opinnäytetyön tavoitteet, ydinkysymykset ja rajaus.....	9
2.2	Viitekehys.....	10
2.3	Tutkimusmenetelmät.....	11
2.4	Käsitteet.....	11
	Mustasavu-uuni.....	11
	Tynnyripoltto.....	12
	Tiksotropia.....	12
	Pyknometri.....	12
	Brongniartin kaava.....	12
	Kyntyset.....	12
	Sorkkien hoitaja.....	13
	Hahmopsykologia.....	13
3	NÄYTTELYYN LIITTYVIÄ ASIOITA.....	13
3.1	Esine vai teos?.....	14
	3.1.1 Tekijänoikeudesta ja teoskynnyksestä.....	14
3.2	Aikataulu.....	14
3.3	Mahdolliset galleriat ja tilat.....	15
3.4	Näyttelyn nimi.....	18
4	TEOKSET OPINNÄYTETYÖN TAKANA.....	20
4.1	Taustaa.....	21
4.2	Utare-maljan muokkaus.....	23
4.3	Sorkat.....	23
4.4	Realismi.....	26
4.5	Koko ja käyttötarkoitus.....	28
5	VAIHTOEHTOISET UUNITEKNIIKAT.....	30
5.1	Luonnosteluvaihe.....	31
5.2	Sorkan anatomia.....	32
5.3	Pinta.....	40
5.4	Muotti.....	44
5.5	Valaminen.....	53
6	MAALAUKSET.....	58
7	TULOS.....	62
8	TAITEELLISEN SUUNNITTELUPROSESSIN ANALYSOINTI.....	64
9	POHDINTA.....	66
	LÄHTEET.....	71

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyöhön lähti ajatuksesta tehdä oma henkilökohtainen historia näkyväksi ja laittaa se esille. Olen haaveillut omasta näyttelystä jo pitkään. Luontevin suunta lukiosta olisi ollut taiteelliseen ammattiin, mutta 90-luvun laman takia päädyin kouluttautumaan ammattiin, jossa pääsisin pian töihin. Olin TV- ja teatterimaskeeraajana melkein 15 vuotta ja pitkään luulin sen täyttävän tarpeeni. Olin kuitenkin vain taitelijoiden palvelija ja terapeutti. Elin muita varten. Unelma alkoi hiljalleen elää ja päätin hakea uudelleen kouluun. Kouluun sisälle päästessäni minulla oli kaksi haavetta: oma kehittyminen ja vaihto-opinnot. Lasi- ja keramiikkaopintojen osoittauduttua teknisiksi ja teollisiksi hain vaihtoon paikkaan, jossa saisin taiteellista opetusta ja ilmapiiriä nälkäni.

Olin kevään 2013 Eestin Taideakatemiassa, ja se aika oli juuri mitä tarvitsin. Päiväni kuluivat maalauksen, piirustuksen ja kuvanveiston tunneilla ja osallistuin suunnittelukilpailuihin. Kurseilla töistä sai kritiikkiä ja ohjausta, mikä vei tekemistä oikeaan suuntaan. Kunkin kurssin päätteeksi oli loppukritiikki, joka harjaannutti omien töiden kuvailua ja avaamista muille. Myös muiden työt avautuivat uudella tavalla. Erikoista Eestin Taideakatemiassa oli se, ettei siellä ollut pahantahtoista kilpailua vaan töitä tehtiin hyvässä hengessä, ilolla ja päivittäisten naurunremakoiden siivittämänä. Panin merkille, että huomionhakuisuutta oli todella vähän, mikä minulle vuosia kulttuurialan leivissä olleelle oli suuri yllätys. Opiskelijoiden työt olivat hienoja ja inspiroivia. Mietin, mihin itsekorostusta oikeastaan tarvitaan taidetta tehtäessä ja onko se vain suomalainen piirre. Ontot työt täytyy täyttää ja silloin tuodaan suuri minä paikalle.

Merkittävää minulle oli myös se, että minulla oli oma työpöytä, jota käytin vain minä, ei päivän päätteeksi tavaroiden järjestämistä ja siivousta vaan töitä pystyi jatkamaan siitä mihin oli jäänyt edellisena päivänä. Työssä säilyi jouhevuus ja jatkumo. Vasta oman pöydän saadessani ymmärsin, mitä olin ollut vailla ja mikä aiheutti nykäykset työskentelyssä.

Olen osallistunut kolmasti Ecoceramics-projektiin: Eestissä, Suomessa ja Latviassa. Projektissa olemme päässeet tutustumaan luonnon raaka-aineiden käyttöön keramiikassa ja vaihtoehtoisiin uuniteknikoihin. Halusin, että opinnäytetyö tukee tätä jatkumoa. Toiveena on valmistaa esineet hyödyntäen oppimaa ja saada opintielle looginen päätös, joka kuvastaa tämänhetkistä tasoa.

Ajatus sorkista on lähtenyt käyntiin äitini 60-vuotislahjasta, jota tehdessä en tajunnut, minkälaisen mahdollisuuden se tarjoaa minulle sekä opinnäytetyöhön että omaan näyttelyyn. Olen elänyt maatalon vanhimpana tyttärenä viisitoista vuotta. Maalla tämä tarkoittaa etenkin lypsykarjatiloihinsa, että vanhin tytär hoitaa nuorempia vanhempien ollessa peltotöissä tai karjanhoidossa. Olen käsitellyt lapsuuttani monin eri tavoin, mutta olen

huomannut, että pelkkä puhuminen ei riitä minulle. Asia on konkretisoitava ja tehtävä näkyväksi ulos itsestä. Sain vihjeen hyvältä ystävältäni tehdä äidilleni utare-aiheinen esine. Samalla koin kaipaamani selkeyden hetken. Minun seuraava tehtäväni on pilkkoa lehmä osiin ja laittaa se esille. Ajatus antaa minulle kauan kaipaamani vapauden tunteen. Pian huomasin jo ajattelevani, mitä voisin tehdä lehmän sorkista, turvasta, korvista ja niin edelleen.

Mielenkiintoista oli huomata, miten yhden asian ratkaiseminen luo eräänlaisen mielen hissien, asioita alkaa nousemaan tietoisuuteen ja niillä on jokin looginen yhteys. Tein Utare-maljan valamalla ja tavoittelin aika tarkkaa realismia. Kohdehenkilö on tarkka siitä, että kaikki utareen osaset ja yksityiskohdat on oikein. Pikanttina lisänä valmistin maljan posliinista, jota maaseudulla pidetään hyvinkin arvokkaana materiaalina. Eräänlainen versio Utare-maljasta on siis jo olemassa, vaikka en ole siihen vielä täydellisen tyytyväinen.

Lahjan saaja sen sijaan oli tyytyväinen Utare-maljan realismiin tasoon. Vaaditut yksityiskohdat, kuten esimerkiksi lisävetimet ja maitosuonet olivat paikoillaan. Samanlaista riittävää realismia tavoittelen myös opinnäytetyössäni.

Kuva 1. Utare-malja 2013. Kuva: Inka Virolainen

Haluan opinnäytetyössä keskittyä sorkasta ideoitujen esineiden valmistamiseen, jotka toimivat näyttelyssä yhtenä tärkeänä elementtinä. Kehittelen

sorkasta samalla käyttötaide-esineen, jota voi käyttää kynttiläjalkana tai vaasina. Pohjimmaisena ajatuksena on valmistaa vain näyttelyyn tarvittavat esineet, jotka ovat myös myynnissä. Myytyäni en valmistaisi enää yhtäkään vaan jatkaisin eteenpäin kuvaannollisestikin. Näyttelytilaan keskele haluan kasata kartion muotoisen keon sorkista ja mullasta sikin sokin. Valaisun avulla pyritään hämäämään katsojaa niin, että kasasta ei heti erota, mitä sen osaset ovat. Tämä saattaa vaatia joidenkin sorkkien rikkomisen, jotta osa kasasta on vain murskaa. Intiimiä tilaa kehystävät maalaukset, joissa näkyy lapsuuteni mielenmaisemat samanlaisella väripaletilla maalattuna kuin mitä on sorkissakin.

Työn tuloksena minulle syntyy siis näyttelyyn tarvittavia sorkkaesineitä, joilla on löyhä käyttötarkoitus. Esineiden värimaailma ohjaa minua maalausten valmistamisessa prosessin aikana ja sen jälkeen. Opinnäytetyön edetessä on myös ratkaistava, miten kutsua syntynyttä taide-esinettä. Onko sorkka siis teos vai esine?

Olen tutkinut kotiseutuni punasavea Ecoceramics-projektissa lähinnä lasitteiden valmistamisen osalta ja nyt olisi metaforisestikin ajateltuna hyvä käyttää myös tätä savea. Toinen ajatelma on käyttää lasitetta reduktiopoltoissa kaasu-uunissa, jossa olen saanut kauniita sammaleenvihreän eri sävyjä. Nämä sävyt sopivat myös väripalettiin, jota olen ajatuksissani ja luonnoksissani nähnyt tulevassa näyttelyssä myös maalausten väreinä.

Raportoinnissa haluan antaa lukijalle ajateltavaa, niin että prosessi on selkeä ja ymmärrettävä. Olin kuuntelemassa loppuseminaaria, joka käsitteli taiteellisen prosessin kuvausta keväällä 2015. Olin kirjoittanut esityksen aikana päiväkirjaani: ”Omasta työstä on saatava merkityksellinen itselle. Esityksen täytyy herättää tunteita itsessä ja katsojassa.” (Ote työpäiväkirjasta 13.5.2015).

Esityksen aikana panin merkille, että omaa perfektionismia täytyy tarkastella enemmän, sillä tuntuu että vaadin itseltäni liikoja. Huomaan, että muut luottavat omaan työhönsä enemmän ja uskaltavat tulla esille. Opinnäytetyössä täytyisi olla myös jotain mielenkiintoista lukijoille ja samalla jotain uutta. Taiteellisen prosessin kuvausta kirjoitettaessa on vaarana liika minäkeskeisyys ja lukijan uloskirjoittaminen. Henkilökohtaisuuden tason pitäisi olla tuore ja lähestyttävä ja jossa on kiinnostuspisteitä myös lukijalle.

Pohdin paljon sitä, miten henkilökohtaisella otteella opinnäytetyön tehtävää lähestyn. Onko katsojalle ja lukijalle parempi antaa tilaa omalle oivalukselle vai kertoa asiat niin kuin ne on kokenut. Tosin taidetta on mahdollista kontrolloida ja varsinkin sen kokemista. Kun teoksen laskee käsistään, se alkaa elää omaa elämäänsä. Merkitystä katsojalle ja itselle on siinä, miten rehellisesti aiheitaan on käsitelty. Aidot tunteet välittyvät myös katsojalle.

2 TAUSTA-AJATUS

Opinnäytetyön päätavoite on valmistaa valamalla sorkasta ideoitu esine tai esineet ensimmäiseen omaan näyttelyyn. Näyttely käsittelee lapsuuden mielenmaisemia maaseudulla. Lehmä on maisemassa keskeinen määräävä tekijä. Lehmän poikiessa vasikasta tulee ensimmäisenä maailmaan sorkat. Olen vetänyt paljon vasikoita maailmaan, sillä nykylehvät harvoin pystyvät poikimaan ilman ihmisen apua. Jalostustyö on muokannut lehmiä niin, että vasikat ovat syntyessään suuria. Tunne, miltä vasikan sorkat tuntuvat kädessä, on lopullisessa teoksessa tärkeä. Suuri määrä sorkkia kasassa taas kuvastaa kulutusta ja sitä mihin jotkin lehmän osat päätyvät. Jossain on valtava kasa hyvin palvelleiden lehmien sorkkia. Teoksessa on siten myös alku ja loppu, syntymä ja kuolema.

Käsittelen työssäni myös ihmisen tarvetta hallita ja omistaa toista nisäkäslajia. Mikä antaa meille oikeuden omistaa eläin, jonka kuuluisi käyskennellä laumoissa aroilla? Maidontuotanto on valtava liiketoimi, jonka myötä lehmästä on muotoutunut maitokone, joka ei pärjää luonnossa enää ilman ihmistä. Sitten eräänä päivänä lehmän omistaja päättää, että tänään on aika kuolla, olet palveluksesi tehnyt. Lehmä laitetaan ”autoon” korkealaitaiseen rekan perävaunuun muiden pelokkaiden eläimien kanssa muutama tunnin matkalle kohti viimeistä voittoa.

Maalausten osalta olisi tavoiteltavaa synnyttää tunne pysähtyneisyydestä ja henkisestä marraskuusta. Marraskuu on kuukausi, jolloin luonto on kuollut ja hiljaa. Värimaailma on ankea ja seuraavaan kesään on vielä pitkä matka. Ei ole mitään tekemistä, ei kavereita, ei harrastuksia ja koulusta palatessa on pimeää. Ei hämärää vaan säkkipimeää. Maassa on mudan ja mätänevien kasvien tuoksu ja kuraista kaikkialla. Viikonloppuisin pihateillä kaahailevat hirvenmetsästäjät ja hirvitorvien ääni on ainoa, joka rikkoo metsässä seisovan hiljaisuuden. Ainoa hyväksyttävä harrastus työn ohella on metsästys.

Kuva 2. Metsänranta 2013. Kuva: Inka Virolainen

Työtä riittää marraskuussakin. Päivärytmi jaksottuu aamulypsyn, päiväruokinnan, iltalypsyn ja iltaruokinnan väleihin. Mikäli juhliin lähdetään, se tapahtuu näissä väleissä, jos ollenkaan. Aina ei tuttuja kasvoja näy koulun juhlissa, jos lehmä poikii. Kotiin tullaan naapureiden kyydillä. Koulun juhlissa puhutaan karjasta ja työn raskaudesta. Yksityiskohtaisia selontekoja lehmien poikimisesta, vaikka kuulijoiden kasvojen väri on jo muuttunut punaisesta vihreäksi. Lapset pyörivät jaloissa välttämättömänä pahana. Ei saa kehua, lapsi ylpistyy. Sitten palataan taas virkistyneenä mudalta haisevaan maataloon, jossa yksinäinen koira ottaa ilolla vastaan. Ainoa, joka osoittaa avoimesti kiintymyksensä ja ilon emännän saapuessa kotiin.

Pitkät kävelyt koiran kanssa metsissä jokaisena lauantaina ja sunnuntaina. Pienet onnen hetket, kun koira haukkuu jälleen oravaa turhaan ja tulee sitten ylpeänä takaisin. Sanaton yhteys, vapaaehtoisuus ja mätänevien kasvien tuoksu. Muutama suppilovahvero peuran polulla ja sitten niitä on sadoittain. Ahneuden hetki, kun pitää kerätä kaikki vaikka se on mahdotonta. Koira pitkästyy ja vinkuu: ”eikö jo mentäisi?”, ” Olisi niin paljon vielä oravia haukuttavana ja hirven teurasjätteitä haudattavana”, se viestittää sannottomasti.

Kuva 3. Korsissa pakkasen huurua. Kuva: Inka Virolainen

Ilta pimenee varhain ja vastuu painaa. Ei saisi olla näin pitkään poissa, kun töitä on niin paljon. Pieni vapauden hetki pitäisi riittää, ennenkin on riittänyt. Helppohan sinun on, ennen oli paljon vaikeampaa. Sitten puhutaan taas töistä. Päivien ja viikonloppujen rytmi on sama, ei muutosta. Aina on marraskuu ja kesään liian pitkä matka.

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet, ydinkysymykset ja rajaus

Tavoitteena on kuvata ehjä taiteellinen suunnitteluprosessi ideasta esineeksi tai teokseksi. Pyrkimyksenä on myös kasvu taiteilijana. Sivutuotteena opinnäytetyötä tehdessä syntyy suunnitelma näyttelyn visuaalisesta ilmeestä sekä esite, jolla haen syntyneelle kokonaisuudelle näyttelytiloja. Esitteen valmistana osana Ammatillinen portfolio-kurssia. Toivon opinnäytetyön kirjoittamisen myötä saavani hyviä ajatuksia ja katkelmia esitteeseen.

Ydinkysymykset ovat seuraavat: Millainen on taiteellinen prosessi ensimmäisessä omassa näyttelyssäni? Miten henkilökohtaisesti käsittelen opinnäytetyöhön valitsemaani aihetta? Palveliko tehty työ omaa kasvua? Rajaan opinnäytetyön näyttelyyn tarvittavien teoksien taiteelliseen prosessiin. Opinnäytetyöstä rajautuu ulos näyttelyn järjestäminen. Näyttelyn visuaalinen ilme kehittyy opinnäytetyön ohella samoin kuin esite-portfolio, vaikka esite-portfolio onkin ulkona raportointiosuudesta.

2.2 Viitekehys

Kuva 4. Viitekehys.

Viitekehys kuvaa kaikkia prosessiin vaikuttavia asioita, joiden keskiössä on sorkat. Lähtökohtana on tarve tehdä henkilökohtaisella otteella valmistettuja teoksia ensimmäiseen omaan näyttelyyn ja saavuttaa ymmärrys

omasta taiteellisesta prosessinkulusta. Viimeisenä ja ylimpänä on tulevan näyttelyn nimi, joka kruunaa teoskokonaisuuden.

Viitekehys avaa myös läpikäytyä taiteellista suunnitteluprosessia. Taiteellinen suunnitteluprosessi pyöri teeman ympärillä ja prosessiin kuului paljon edestakaista sahausta eri otsikkokenttien välillä. Taiteellinen suunnitteluprosessi pysyi kuitenkin kasassa ja valitun teeman sisällä. Ruosteinen maitotonkka kuvaa sitä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Aineiston keruu- ja hankintamenetelmät ovat seuraavanlaiset: oma luomis- ja käytännönprosessi, aiheeseen liittyvä kirjallisuus ja työpäiväkirja. Haasteellisinta on yhdistää taiteellinen prosessi ja tutkimustyö. Miten estää toisen syömästä toista? Minun täytyy olla samaan aikaan sekä boheemi että systemaattinen ja kyetä pohtimaan itseäni suhteessa teokseen ja varmistaa johdonmukainen raportointi.

Ajattelu oli keskeisessä osassa koko prosessin ajan. Välillä meni pitkiäkin aikoja, kun näkyvää työtä ja tuloksia ei syntynyt vaan oli pakko ajatella työstä asioita selkeämmäksi. Opiskelujen ohella tekemäni työ, jossa olen paljon auton ratissa omien ajatuksieni keskellä, oli hyvä asia ja piti minut jonkinlaisessa aikataulussa. Jälkikäteen ajatellen taiteellinen prosessi ja tutkimustyö ei olisi voinut edetä ilman jaksoja syvissä mietteissä.

Ajatuksista tiivistyivät olennaisimmat asiat paperille ja työhön. Prosessille antautuminen oli tärkeä elementti ja sitä kautta lisää tietoa syntyi, ei niinkään tutkimuksia lukemalla, vaikka olin alun perin ajatellut niin tekeväni. Paljon tekemistäni tukevia televisio-ohjelmia ja näyttelyitä tuli nähtyä. Päälähde oli kuitenkin minä itse ja kokemani asiat. Paljon apua oli myös laajasta kuvapankista, jota olin kuvannut vanhempieni maatilalla. Kuvat veivät minut oikeaan tunnelmaan ja maisemaan.

2.4 Käsitteet

Kappaleessa määrittelen käyttämiäni käsitteitä, jotka tulevat esille opinäytetyössäni. Käsitteiden avulla tekstin luku helpottuu ja niiden avulla voi myös päivittää omaa tietämystään keramiikan alasta. Käsitteissä avataan myös paria karjanhoitoon liittyvää sanaa lukukokemuksen selkeyttämiseksi.

Mustasavu-uuni

Puilla poltettava, maahan osittain kaivettu uuni, jossa tiilestä seinämät. Polttotapahtuma yleensä nopea, noin kahdeksan tuntia. Poltetaan matalan polton savea kuten punasavea. Polton loppuvaiheessa hiillos vedetään uunista ulos ja tilalle laitetaan iso puupölli, jonka jälkeen ilma-aukot sulje-

taan. Näin ollen savulla ei ole ulostulotietä ja se tunkeutuu keramiikkaan värjäten sen helmiäisen mustaksi.

Tynnyripolttio

Puilla poltettava polttotapahtuma, jossa vanha öljytynnyri toimii uunin seininä. Poltetaan pääasiassa matalanpolton keramiikkaa kuten punasavea. Uunin sisus rakennetaan keramiikasta ja kerroksista sahanpurua ja halkoja. Poltto tapahtuu ulkona ja kun kaikki palava aines on palanut, poltto on valmis. Mahdollisuus saavuttaa taiteellisia efektejä.

Tiksotropia

Ominaisuus materiaalissa, jolloin sen viskositeetti vähenee ainetta sekoittaessa. Aineella voi olla myös käänteinen taipumus juoksevuuden asteittaiseen vähenemiseen seisoessa häiritsemättä. Materiaalin juoksevuus palautuu, kun siihen tuodaan energiaa esimerkiksi vatkaamalla.

Pyknometri

Valusavien ja lasitteiden desipainon mittari. Metallinen kannellinen putkilo, johon mahtuu desi esimerkiksi valusavea, jonka jälkeen pyknometri punnitaan. Vähentämällä metallin paino tuloksesta saadaan aineen desipaino.

Brongniartin kaava

Alexandre Brongniart (1770-1847) toimi Sèvresin posliinitehtaan johtajana 47 vuotta ja häntä on kutsuttu keramiikan kemian isäksi. Hän kehitti lasitekokeiden nopeuttamiseksi teollisuudessa menetelmän, joka on edelleen käyttökelpoinen. Kaavan lähtöarvoina on teollisuudessa käytettävien erilaisten lasitustyypien tavanomaiset keskimääräiset kuiva-ainetiheydet. Kaavalla on mahdollista laskea kuiva-aineen määrä lasitteessa. (Jylhä-Vuorio 2002, 249.)

Kyntyset

Varsinaisen sorkan takana olevat surkastuneet kynsiosat, joilla ei ole varsinaisesti enää mitään merkitystä eläimelle. Kyntyset eli lisäkynnet löytyvät myös muilta sorkkaeläimiltä kuten sioilta, poroilta, lampailta ja hirvilta.

Sorkkien hoitaja

Maatiloilla säännöllisesti käyvä henkilö, joka hoitaa kunkin lehmän neljä sorkkaa erillisessä telineessä, johon lehmä tuodaan ja kiinnitetään. Sorkkien hoitaja tutkii kynsiaineksen ja poistaa ja puhdistaa tarvittaessa sairaan osan sorkasta. Olennainen osa lypsykarjan terveydenhuoltoa. Ennaltaehkäisevässä sorkkienhoidossa korjataan sorkan pituus ja sorkkakulma sekä sorkkapuoliskojen tasapaino (painorasituksen jakautuminen sorkkapuoliskojen välillä) (Grön 2010, 19.)

Hahmopsykologia

Hahmopsykologian tunnetuimpia edustajia ovat Wertheimer, Köhler ja Kofka. He painottivat, että oppiminen vaatii ihmiseltä ajatustoimintaa. Oppiminen ei siis ole pelkkää reagoimista ulkoisiin ärsykeisiin. Hahmopsykologian tunnetuin teoreetikko oli Kofka. Hän oli muun muassa sitä mieltä, että ihmisellä on tietty kokonaiskuva ongelmasta. Eli me lähdemme aina liikkeelle kokonaisuudesta eikä siis osista (Otavan opisto 2015.)

3 NÄYTTELYYN LIITTYVIÄ ASIOITA

Ensimmäinen oma näyttely tuntuu asiana pelottavalta. Aihe on kuitenkin sellainen, että sen esille laittaminen ryhmänäyttelyssä ei oikein käy päinsä. Mielikuva, joka minulla on ollut alusta asti, että tilassa vallitsee harras ja pyhä tunnelma, tarvitsee oman rauhan. Näen visuaalisesti, kuinka katsoja astuu tilaan ja joutuu miettimään hetken, mistä on kysymys. Kasa jossa on multaa, keramiikanpalasia ja sorkkia on valaistu niin, etteivät sen osaset ole heti ymmärrettäviä. Katsoja ottaa askeleen kohti multakasaa. Sorkat ovat näkyvissä vain osittain ja katsoja joutuu yhdistelemään palat mielessään joksikin ymmärrettäväksi olomuodoksi. Osa päättyy sorkkaan, mutta osa arvelee niiden olevan jotain muuta. Tähän mennessä keramiikkapajalla koulumme tiloissa työskennellessäni sorkkia on luultu kavioiksi, alastomiksi naisiksi ja kameleiksi. Pidän itse siitä, että ne ovat moniselitteisiä. Katsoja saa valita.

Päätavoite on löytää tila, jossa ei ole ikkunoita tai ne on peitettävissä. Tärkeää olisi saada tila mahdollisimman pimeäksi ja valaista keskellä olevaa sorkka- ja multakasaa ylhäältä päin. Valoilla on tarkoitus luoda alttarimainen tunnelma keskelle huonetta. Astuessaan huoneeseen katsoja havaitsee ensin kasan keskellä huonetta ja sitten kenties tajuaa, mitä esineet ovat mullan sisällä. Taustalla olevat taulut ovat osin hämärässä antamassa taustatukea katsojan kokemukselle. Hämärä valo tulisi olla marraskuun hämärtyvien päivien kaltainen. Mieltä hykerryttää myös ajatus siitä, että valot on ajastettu synnyttämään tilaan tuon kaikenpeittävän säkkipimeyden.

3.1 Esine vai teos?

Suunnitelman teon aikana käytin sorkista sanaa esine. Aiheseminaarin jälkeen sain ohjaajilta ja opponentilta palautetta, että kyseessä on kuitenkin enemmän teos kuin esine. Olin itse nähnyt kasan enemmän teoksena, joka koostuu sorkkaesineistä.

Opinnäytetyön raporttiosuutta kirjoittaessani havaitsin, että on luonnollista käyttää sanaa esine, kun puhutaan juuri valetusta sorkkaesineestä. Sitten kun sorkkaesine saa tarvittavat pintakäsittelyt ja on valmis, se on muuttunut teokseksi. Teokseen tässä työssä tarvitaan siis metamorfoosi eli prosessi, jonka aikana vaihe vaiheelta esine muuttuu teokseksi.

3.1.1 Tekijänoikeudesta ja teoskynnyksestä

Lueskelin pohdinnan tueksi hieman myös artikkeleita tekijänoikeudesta ja teoskynnyksestä. En ollut aiemmin perehtynyt siihen mikä vaikuttaa että tuotos ylittää teoskynnyksen.

”Käytännössä teoskynnyksen korkeus vaihtelee teostyypeittäin. Erityisesti kaunokirjallisten teosten, sävellysten ja kuvataiteiden kohdalla kynnystä pidetään varsin matalana. Mitä kauemmas edetään näistä alun perin tekijänoikeuden ydin alueeseen kuuluneista teostyypeistä, sitä korkeammaksi teoskynnys näyttää nousevan. Esimerkiksi niin sanotun käyttötaiteen puolella kynnyksen korkeuteen vaikuttaa toisaalta se seikka, että matala suojakynnys olisi omiaan rajoittamaan kilpailua” (Haarman & Mansala, Imateriaalioikeuden perusteet 2012, 82-83).

Teoskynnys jää kuitenkin jollain tapaa avoimeksi asiaksi, vaikka sitä miten perustellaan. Mitään selkeää nyrkkisääntöä ei näytä olevan. Ilmeisesti riittänee, että esittelen työni teoksina tulevassa taidenäyttelyssäni. Yksittäisistä sorkkateoksista löytyy nimikirjaimeni ja valmistusvuosi. Uskon, että valmistuttuani Hämeen ammattikorkeakoulusta muotoilijaksi minun on tietyllä tapaa helpompi saada tuotoksiini teos-nimike.

3.2 Aikataulu

Näyttelytilan hakemista en sisällytä opinnäytetyöhöni. Kartoitan lähinnä mahdollisia hyviä kohteita. Tarkoituksena on saattaa valmiiksi näyttelyyn tarvittavat elementit ja toisella opintojaksolla syntyvä portfolio, jolla haen näyttelypaikkoja. Tavoitteena on kuitenkin valmistumisen jälkeen aloittaa näyttelypaikkojen etsintä, kun kaikki osaset ovat valmiina. Tämän teoksen osalta koen, että sille täytyy antaa aikaa. Asioiden tulee valmistua loogisesti ja palvella toisiaan luonnollisella tavalla eikä pakottaen.

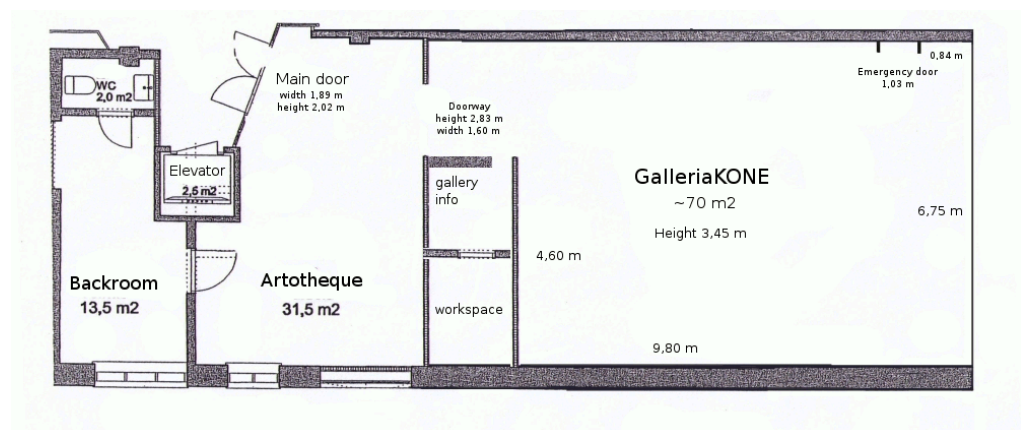
Aikataulu on venynyt oletettua pidemmäksi. Olin aikatauluttanut työni keväälle 2015, mutta voimieni ehtyessä aikataulua oli siirrettävä seuraavaan kesään, jotta saisin muut projektit alta pois. Tein uuden muotin toukokuussa 2015 ja jatkoin valutoita kesä-, heinä- ja elokuussa töiden ja kirjoittamisen ohella. Elokuun alkupuoleen mennessä olin saanut kaikkiin otsikkoihin kirjoitettua aineistoa, jonka jälkeen alkoi hiominen ja loppuun saattaminen. Viimeinen erä sorkkia lähti polttoon 19.8.2015.

Näyttelytilan haku sijoittuu valmistumisen jälkeiseen aikaan. Pieni hengähdystauko on paikallaan muutaman vuoden intensiivisen opiskelun jälkeen. Hengähdystauolla on myös toinenkin merkitys sillä tunnen tarvitsevani etäisyyttä käsittelemääni aiheeseen jotta esitellessäni näyttelykokonaisuutta koen pystyväni ilmaisemaan itseäni neutraalisti.

3.3 Mahdolliset galleriat ja tilat

Kokonaisuus tarvitsee suhteellisen pienen tilan ympärilleen, joka on intiimi. Katsoja joutuu kohtaamaan maaseudun tunnelman suljetussa tilassa. Tällainen verrokkitila, jota olen käyttänyt ajatusteni tukena, löytyy Hämeenlinnan Verkatehtaalta. Verkatehtaan sisäpihalla sijaitsee Galleria Kone, joka on mitoiltaan ja varustelultaan juuri sopiva. Olen nähnyt Galleria Koneessa keramiikkataiteen osalta vastaavia näyttelykokonaisuuksia, jotka ovat tehneet vaikutuksen. Näyttelyt, joita olen käynyt katsomassa, ovat olleet kokoluokaltaan samanlaisia kuin oma näyttelyni. Tila on intiimi ja teokset tulevat hyvin esille. Katossa Galleria Koneessa on tehokkaat spottivalot, joilla voi valaista lattialla olevia teoksia voimakkaasti. Ikkunoita tilassa ei ole ja tauluille on seinillä hyvin tilaa.

Näyttelytila on noin 70 neliometriä ja tilan korkeus on 3,45 metriä. Ripustusseinää on yli 30 metriä. Seinät on valkoiset ja betonilattia harmaa. Tila tarjoaa korkealaatuiset ja monipuoliset ripustus- ja valaistusmahdollisuudet. Näytteilleasettajan käytössä on kolme DVD-soitinta, neljä Genelec 8020- kaiutinta, 2-kanavainen äänimikseri, yksi videotykki ja yleisimmät ripustustarvikkeet.

Kuva 5. <http://www.galleriakone.fi/kuvat/Pohjapiirros.gif>

Näyttelyaika on neljä viikkoa, johon sisältyy ripustus, avajaiset ja purkupäivä. Näyttelyvuokra on vuonna 2016 jäseniltä 1600 euroa ja muilta 1800 euroa. Näyttelyvuokraan sisältyy muun muassa näyttelyvalvonta, avajais-
tarjoilu sekä kutsukorttien postitustyö. Painatus- ja postikulut hoitaa taiteilija. Myyntiprovisio on 30 prosenttia. Haku ulottuu tällä hetkellä vuodelle 2017 (GalleriaKONE 2015).

Galleria Koneen hinnat ja haku-aika jäsensivät omaa tilannetta. On helppompi hahmottaa, miten paljon aikaisemmin sopivia paikkoja pitää hakea ja minkälaisiin kustannuksiin tulee varautua. Tila on suuruusluokaltaan edelleen hyvä ja pysyy verrokkitilana, kun lähdetään etsimään teoksilleni näyttelypaikkaa. Varustelutaso on myös juuri se mitä tarvitsen.

Paras lopputulos olisi, että näyttely kiertyisi myös muissa kaupungeissa vastaavan kokoisissa tiloissa. Jotkut kaupungit, kuten Tampere tai Nokia ovat tärkeitä siinä mielessä, että ne ovat osa tapahtumaketjua, joka johti henkilökohtaisen asian käsittelyyn opinnäytetyössä.

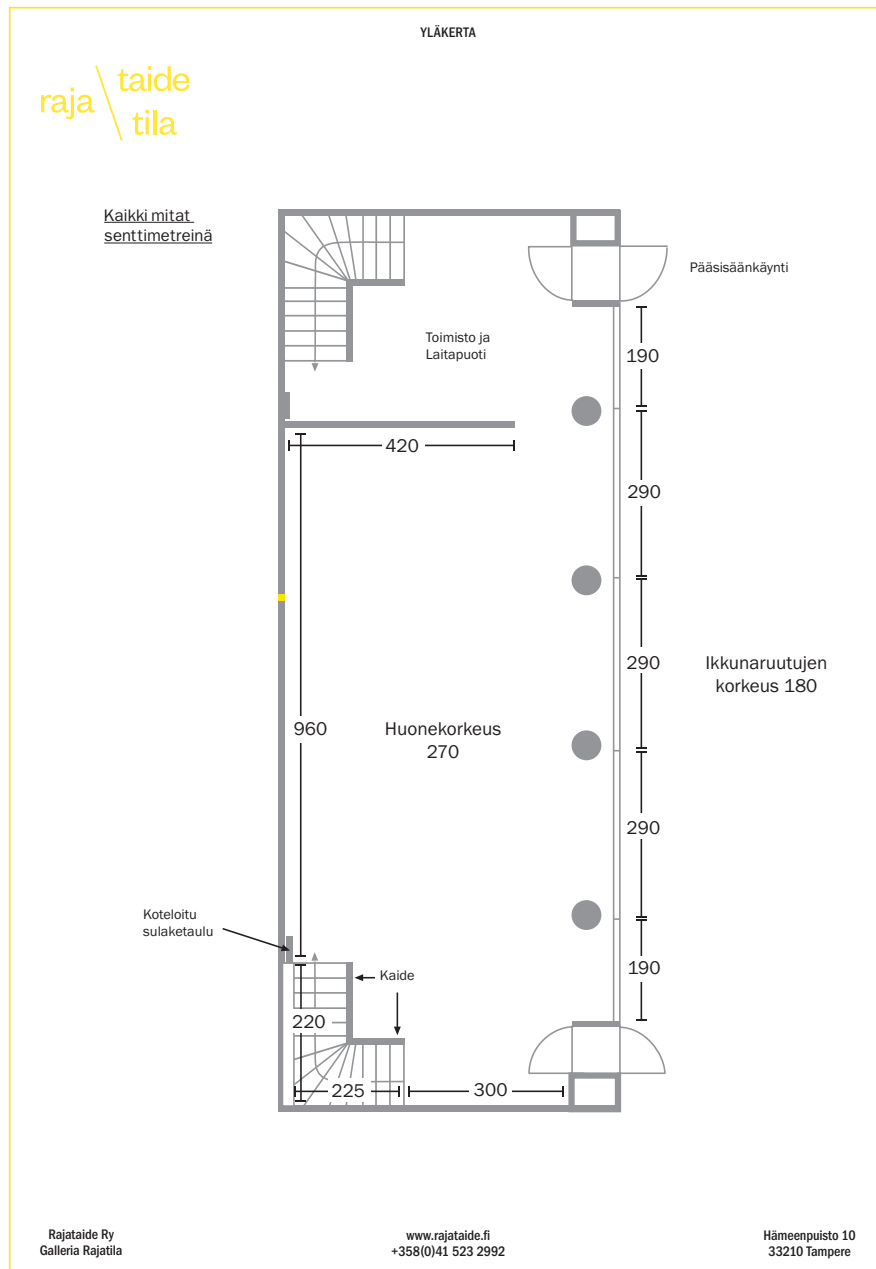
Löysin kaksi sopivaa galleriatilaa Tampereelta joita voisin myös lähestyä. Toinen on Galleria Ronga osoitteessa Rongankatu 1 C 9 33100 Tampere. Tila on kokonaisuudessaan 73,50 neliometriä ja sijaitsee katutaso alapuolella, joten ikkunoiden pimennys on mahdollista. Näyttelyitä voivat pitää sekä Avarataide ry:n jäsenet sekä ulkopuoliset taiteilijat. Tällä hetkellä siellä on näyttelynä Heta Laitakarin valo- ja puuteosten sarja, joka kuulostaa lupaavalta myös omien näyttelytarpeiden näkökulmasta eli toimii valaisumahdollisuutensakin vuoksi.

Kuva 6. Galleria Ronga Tampere. <http://www.avarataide.fi/>

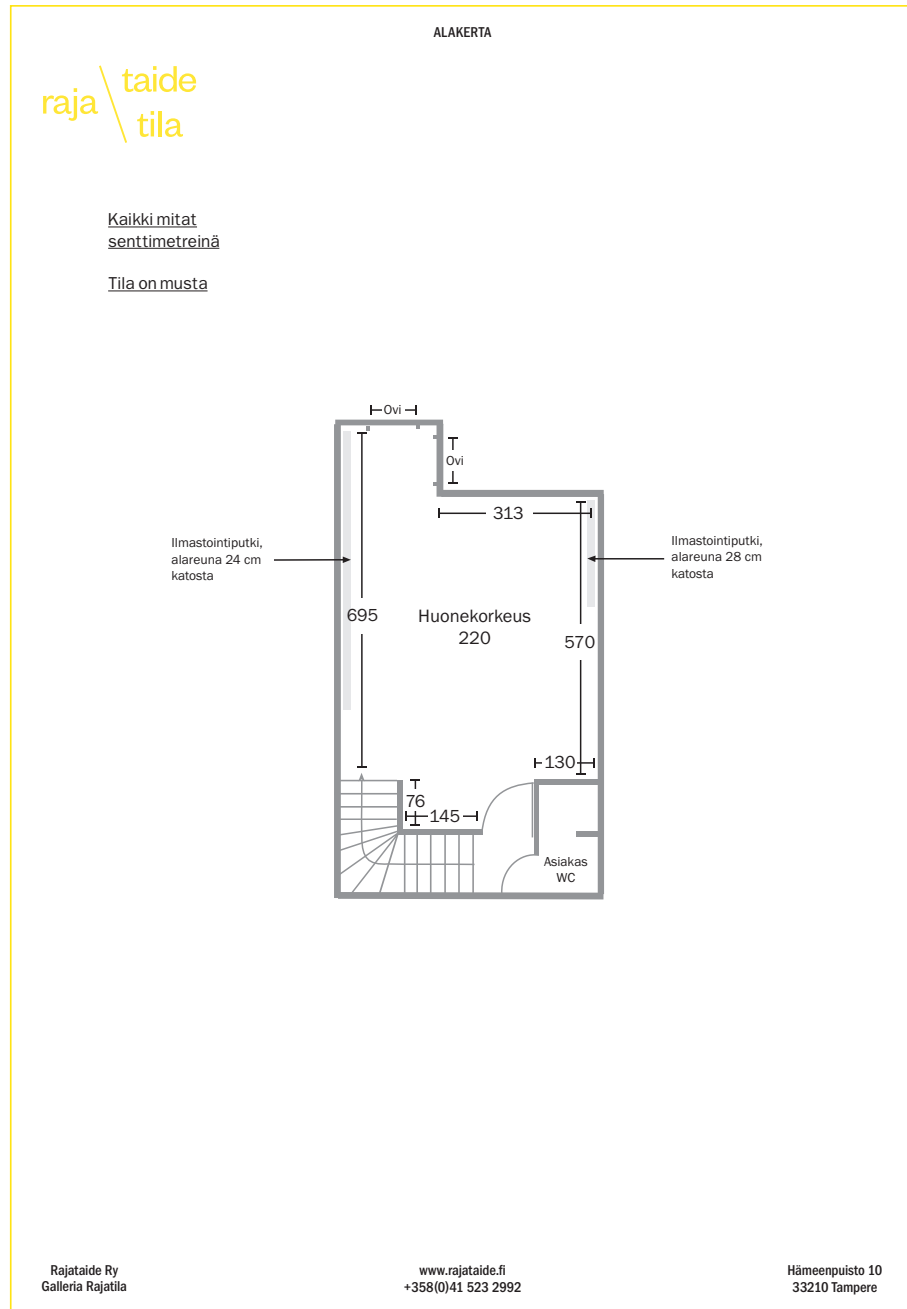
Toinen galleria on Galleria Rajatila Hämeenpuistossa Tampereella. Galleria Rajatilan tavoitteena on nostaa esille nuoria tekijöitä. Galleria Rajatila

tarjoaa tuoretta ja kiinnostavaa nykytaidetta. Viimeksi kävin Galleria Rajatilassa Tampereen taidesuunnistuksen aikoihin 2015, jolloin näyttelytilassa oli kuvanveisto-oppilaiden lopputyönäyttely. Tila oli pimennetty kokonaan ja valaistu spotein. Galleriassa on kaksi näyttelytilaa. Yläkerrassa on 60 neliön suuruinen tila, joka on pimennettävissä ja alakerrassa 30 neliön ikkunaton tila. Alakerran tilan seinät on maalattu mustaksi ja se sopii erinomaisesti tilataideteosten toteuttamiseen. Eräänlainen tilataideteos näyttelykokonaisuuteni onkin. Tampereen taidesuunnistuksen aikaan keväällä 2015 alakerrassa oli videotaideteos. Muistan, miten tunnelma alakerrassa oli tiivis ja ahdistava, jonka koen sopivan myös omaan teokseeni.

Kuva 7. Galleria Rajatila yläkerta Tampere.

http://rajataide.fi/wp-content/uploads/2012/11/rajataide_ylakerta.pdf

Kuva 8. Galleria Rajatila alakerta Tampere.

http://rajataide.fi/wp-content/uploads/2012/11/rajataide_alakerta.pdf

3.4 Näyttelyn nimi

Olen toivonut, että näyttelyn nimi syntyy opinnäytetyötä tehdessä luonnollisella tavalla. Joitakin ajatelmia on aiheesta jo syntynytkin, mutta vielä ei mitään todella iskevää. Pidän näyttelyn nimeä todella tärkeänä asiana. Nimen pitäisi pysäyttää katsoja ja kutsua sisään. Nimi ei saisi kuitenkaan ohjailta liikaa, vaan jättää tilaa katsojan omalle oivallukselle. Oivallus voi

olla jotain aivan katsojan omaa, ei minun ohjaamaani kerrontaa. Nimi saa kuitenkin kertoa jotain minun maailmastani. Olen velkaa sen verran katsojille. Omakohtaisuus taiteessa on omasta mielestäni kiinnostavaa ja etenkin rehellisyys. Sellaisia teoksia haluan tehdä ja itse kokea.

Löysin päiväkirjastani muutamia nimiehdotuksia jotka olin kirjannut ylös jo 31.12.2014. Mikään niistä ei iske vielä kunnolla, mutta luettelini ja käsittelem ne kuitenkin nyt auki. Ensimmäinen nimi-idea on ”Kauaksi jääneet.” Nimi viittaa yhtä lailla aikaan, joka on jo kauaksi jäänyttä aikaa, vaikka vaikuttaa silti kertojan eli minun tämän päivässä elämässäni ja valinnoissani. ”Kauaksi jääneet” nimi viittaa myös niihin lehmiin, jotka elivät silloin kauan sitten. Lehmiin, joiden ruumiinosat ovat maatuneet aikoja sitten ja jotka ovat muistoissa sekä tuotantoseurantapäiväkirjoissa niminä sukupuussa ja numerosarjoina.

Samankaltainen nimiehdotus on ”Taakse jääneet”, mutta hivenen dramaattisempi ja tyylympi. Viittaa enemmän maidontuotannon näkökulmasta epäkelvöihin eläimiin, jotka jäivät maidontuotannossa taakse muiden jalkoihin. Nimi viittaa myös minuun, koska koen jääneeni ainaisen työn taakse lapsuudessani. Taakse jäänyt on myös lapsuus, ne ajat, jotka pitäisi elää silloin, kun on vielä lapsi eikä myöhemmin terapian avulla. Terapian avulla tilanteille voi lopulta sanoa: ”olette taakse jäänyttä.”

Kolmas nimi listassa on ”Kadonneet.” Nimiehdotus viittaa jälleen kaikkiin ajan mittaan kadonneisiin tuotantoeläimiin, jotka kävivät täällä ja poistui-
vat jälkiä jättämättä. Nimiehdotus kuvaa myös kaikkia kadonneita mahdollisuuksia, joita ainainen työ vei perheeltä. Mitkä asiat jäivät kokematta vain siksi, että työ vei leijonanosan hereilläoloajasta. Kadonneisiin kuuluvat myös monet tunteet, hellyys, myötätunto ja kuuleminen. Kadonneet asiat lisäsivät kilpailua sisarusten välillä.

”Kadotetut” lukevat nimiehdotuslistassani neljäntenä. Nimiehdotus viittaa samaan asiaan kuin edeltävä ”Kadonneet”, mutta on hivenen persoonallisempi. Nimiehdotus nostaa selvemmin esille kadotetut eläin- ja ihmispersonat. Minulle nimi tuo ajatuksia, että onko kaikki työlle omistautuminen ollut lopputuloksen kannalta sen arvoista. Olisiko voinut valita toisin? Olisiko kadotettuja mahdollisuuksia, tunteita ja hellyyttä ollut silloin vähemmän? Olisiko ollut vähemmän kateutta ja kilpailua?

Viidentenä nimiehdotuksena listassani on: ”Minä olen silti vielä täällä.” Edellisten nimiehdotuksien muodostama ehdotus, joka sisältää aiempien neljän nimiehdotuksen sisältämiä tunteita. Nimiehdotus ”Minä olen silti vielä täällä” korostaa sitä, että lukuisien maidontuotannolle uhrattujen lehmien jälkeenkin olen vielä täällä. Vielä olisi pieni mahdollisuus korjata asioita. Nimiehdotus viittaa myös selvimmin omaan kamppailuuni elämästä ja kuolemasta. Nimiehdotus ”Minä olen silti vielä täällä” kertoo prosessista, jonka läpi on täytynyt kulkea päästäkseen tähän pisteeseen, että löytää tavan ilmaista itseään ja jättää pois painoa harteiltaan taiteen avulla.

”Kauan sitten”-nimiehdotus on listassani kuudentena ja tuntuu muiden toistolta ja tällä hetkellä kovin hauraalta idealta. Siitä puuttuu se iskeyvyys,

jota nimessä tavoittelen. Kirjoitin sen ylös kuitenkin siitäkin syystä, että joskus tällaiset ideat toimivat portteina johonkin uuteen. ”Kauan sitten” nimiehdotus kuvaa toivetta, että joskus voi vain sanoa: ”se oli kauan sitten se.”

Tässä listassa joka on kirjoitettu uudenvuoden aattona 2014 viimeisenä on ”Vanhin tytär.” Nimiehdotus viittaa suorimmin minuun itseeni. Se on nimiehdotuksen suurin ongelma, en halua johdatella näin suorasti näyttelyn nimellä katsojan ajattelua itseeni. Haluan, että katsoja saa löytää itse näyttelyn yhteyden minun kokemuksiini ja samalla ehkä myös omiin tunteisiin. ”Vanhin tytär” nimi on myös hirveän niskavuorelainen ja korostaa liikaa uhrautumista. Marttyyrin viittaa en halua kantaa. Nimi saisi olla enemmän neutraalin kuvaava ja istua kuin hansikas kuin johdatteleva tai tuomitseva. Enemmän toteava omakohtainen näkemys, joka ei tuomitse liikaa muiden elämäntapaa vaan tuo ilmi näkökulman, että se elämäntapa ei sovi kaikille.

Nimi on vaikea asia. Näyttelyn nimen pitäisi olla juuri se oikea. Näyttelyn nimi on päänavaus, sillä toivotetaan katsoja tervetulleeksi sisälle luotuun maailmaan. Nimi pitäisi olla tarpeeksi kiinnostava, jotta katsojat lähtisivät äänestämään jaloillaan. Persoonallinen ote ja riittävä henkilökohtaisuus olisi hyvä saavuttaa. En halua kuitenkaan provosoida liikaa, vaikka sitäkin olisi hyvä ripaus olla. Avoin, rehellinen ja ajatuksia herättävä, kuten toivon koko näyttelykokonaisuudenkin olevan.

Olen kääntymässä vaihtoehtoon: ”Minä olen silti vielä täällä.” Nimiehdotuksessa on toivon pilkahdus, mitä muissa ehdotuksissa ei enää niinkään. Muut nimiehdotukset kuvaavat enemmän menetettyjä asioita, tilanteita ja ihmisiä. ”Minä olen silti vielä täällä”- nimiehdotus on myös sopivan mystinen ja nimi ei välttämättä aukaise vielä mitään. Syy-yhteyttä joutuu näyttelytilassa tutkailemaan teoksien keskellä ja antaa niiden kertoa omasta tarinasta. Tarina voi olla eri kuin se, minkä olen kirjoittanut teoksien sisään. Moniselitteisyys näyttelyssäni on pelkästään hyvästä. Haluan nähdä, että pystyn myös luopumaan ihmisten kokemusten johdattelusta. Näytän vain tien, he saavat itse kulkea sen.

4 TEOKSET OPINNÄYTETYÖN TAKANA

Utareiden käsittely opinnäytetyössä on siinä mielessä tärkeää, että niistä kaikki alkoi. Vuoden 2012 syksyllä tarvitsin jonkinlaisen idean äitini 60-vuotislahjaksi. Tiesin hänen mieltymyksistään ja elämäntavastaan kaiken tarvittavan, mutta ideoita ei vain ollut. Pyörittelin tätä ääneen koululla ja sanoin tarvitsevani jonkin lehmään liittyvän aiheen. Ehdotuksia tuli oikealta ja vasemmalta, mutta mikään niistä ei oikein sopinut. Kunnes eräs opiskelutoverini ehdotti, että tekisin utareet. Silloin syttyi lamppu päässäni ja tajusin, että nyt olen lähellä jotain suurempaa oivallusta.

Ajatus inhorealististen utareiden tekemisestä maljaksi oli mielenkiintoinen. Minua miellytti myös se, että ne palvelivat samalla minua ja niin sanottua asiakasta. Koin saaneeni väylän, jolla tehdä näkyväksi elämäni teemoja ja asioita, joita en ollut muulla tavalla saanut käsiteltyä. Tästä oli kuitenkin vielä pitkä matka opinnäytetyön aiheeseen, mutta jälkikäteen huomaan käsitelleeni teemaa opintojen ohella niin vaihdossa kuin projekteissakin.

Kuva 9. Vetimet eli nisät. Kuva: Inka Virolainen

4.1 Taustaa

Muutimme Tampereelta Nokiaan kuuluvaan kylään Tottijärvelle 1980-luvulla, jolloin olin noin neljävuotias. Isovanhempani tarvitsivat maatilalleen jatkajaa ja heidän kuudesta lapsestaan valikoitui äitini. Navetta oli palanut, eivätkä he eläkeiän lähestyessä halunneet rakentaa enää uutta. Äiti ja isä ottivat lainaa ja rakensivat uuden navetan. Palosta selvinneet lehmät tuotiin takaisin ja loputon työmaa alkoi. Muistan lehmien utareet niiltä ajoilta, sillä ne sijaitsivat katseen korkeudella neljä- viisivuotiaan lapsen maailmassa. Nisät eli vetimet olivat puikulamaisia ja sopivat vielä hyvin käteen. Utareet olivat somasti ylhäällä jalkojen välissä ja usein ilman tukiliivejä.

Kuva 10. Lehmä ja tukiliivit. Kuva: Inka Virolainen

Muistan lypsyjakkaroiden kolahdukset, kun lehmien välissä liikuttiin lehmältä toiselle. Ääni, kun mummu lypsää maitoa suoraan punaiseen emalimukiin, ei unohdu koskaan. Se oli pitkä ihana kesä. Kissanpoikaset maito-
tohuoneessa olevassa pahvilaatikossa, joille sormella juotin maitoa mukistani. Maidon maku, kun se oli paksua ja lämmintä. Vielä ei laktoosi-intoleranssi vaivannut vatsaani. Lypsy hoituu kahdelta ihmiseltä nopeasti ja äidillä on vielä aikaa. Meitä on vain kaksi, veljeni ja minä ja tulen myös nähdyksi. Vuoden päästä meitä on jo kolme ja tilanne alkaa hiljalleen muuttua, minusta tulee vanhin tytär maatilalla. Lapsuuden huoleton aika alkaa olla ohitse jo viisivuotiaana.

Kuva 11. Apila. Kuva: Inka Virolainen

4.2 Utare-maljan muokkaus

Mietin paljon sitä, että pitäisikö Utare-maljaa kehittää enemmän muotoilliseen suuntaan linjakkaammaksi vai pitäytyä realismissa. Pohdinta on osa opinnäytetyötä, mikäli päädyn ottamaan Utareet osaksi näyttelykokonaisuutta. Tein sorkkien valamisen ohella muutamia kokeita siihen suuntaan, mutta palasin aina alkuperäiseen muottiin. Alkuperäinen muotti ei ole kovin toimiva, sillä esine tulee ulos muotista vasta seuraavana päivänä. Muotti vaatisi parantelua. Varsinainen muoto on hyvä, mutta kenties liian pieni. Muoto myös hieman leviää poltoissa posliinille ominaiseen tapaan, joten joudun miettimään, onko muodolle tehtävissä jotakin korjausliikettä, joka ei pilaa yleisilmettä.

Utareiden läsnäolo näyttelyssä on kuitenkin perusteltua, sillä niiden ympärillä maitotilojen arki pyörii. Kokonaiskuva ei ole vielä hahmottunut niin pitkälle, että näkisin, miten ne sijoittuvat tilassa. Välillä näen, että ne ovat vain osana tarjoilua avajaisissa ja jälkeinpäin esillä tuloaulassa. Välillä näen, että tilassa on myös toinen kasa. Mikäli päädyn kasaan, ajatteleman tila täytyisi olla kenties suurempi. Pohdintaa aiheuttaa vielä se, tuoko toinen kasa mitään lisää näyttelylle. Onko näyttelyn ilme ja tunnelma vahvempi, jos siellä on vain yksi kasa? Toisaalta yllätys paljastuisi myös siitä, jos Utare-maljoja olisi esillä jo tuloaulassa tai osana tarjoilua. Tosin tekemiäni maljoja ei monikaan ole arvannut utareiksi.

4.3 Sorkat

Rakennuksen, jossa keramiikkasalimme sijaitsee, on myös opiskelijoille tarkoitettu taukokuone. Taukokuoneen ilmoitustaululla on kaikenlaista epämääräistä ilmoitusta. Siinä on myös naistenlehdestä revitty sivu, jossa esitellään ihmisten erikoisia sisustuselementtejä. Yhdessä kuvassa on hirven sääriluusta tehdyt kynttilänjalat, jotka kuvan lähettäjä on saanut lahjaksi mieheltään. Tämä sivu on ollut taukokuoneessa pitkään ja katseeni kiinnittyy siihen aika ajoin. Pidän idean julmuudesta ja epämiellyttävyydestä, se on groteski kiinnostavalla tavalla.

Kuva 12. Ilmoitustaulu. Kuva: Inka Virolainen

Kuva vaikutti taustalla koko ajan. Tehtyäni utareista käyttöesineen, mietin mikä olisi seuraava looginen asia, jonka voisin tehdä. Syksyllä 2013 palatvani vaihdosta mietin jälleen opinnäytetyövaihtoehtojani. Olin ottanut samaisena syksynä valokuvia Tottijärvellä aamun sarastaessa syysmaiseen. Valokuvia olin ottanut ilman tausta-ajatusta, mihin ne liittyivät, jos liittyivät mihinkään.

Iltojen pimetessä ja joulun lähetessä tavanomainen apatia jälleen iski. Olen alkanut pitää sitä mielen marraskuuna, sillä riippumatta siitä missä olen, tämä tietty loputon, lohduton ajanjakso saavuttaa minut. Ensimmäisenä ideana joulun alla tuli maalata maisemataulut otetuista valokuvista, etenkin niistä, joissa näkyy metsänranta ja taivaan yhtymäkohta. Tiheä pusikko, jonka läpi ei näe. Mutainen pelto ja korsissa pakkasen huurua. Aurinko, joka viimeisillä voimillaan yrittää valaista kylmää pohjolaa. Hetki, joka on katkeran kaunis.

Kuva 13. Tähti. Kuva: Inka Virolainen

Välittömästi näin näyn, jossa taulut ovat pimeätkössä tilassa ja ne ovat taustana jollekin. Hirvenluista tehdyt kynttilänjalat, utareet ja lehmät pyörivät mielessä useita päiviä. Eräänä päivänä joululomalla 2013 kuva tarkentui ja tiesin, että sorkka on seuraavana jonossa ja niitä tulisi olemaan paljon.

Paras into työhön tuli liian aikaisin. Opinnot olivat pahasti kesken, mutta ajatus muhi taustalla. Osallistuin viimeiseen Ecoceramics-projektiin Latviassa ja päätin työstää sorkka-aihetta projektin ohella. Alussa johtoajatuksena oli valmistaa esineitä ja polttaa ne vaihtoehtoisin uuniteknikoin mahdollisimman primitiivisesti. Tämä ajatus mahdollistaisi myös luonnonraaka-aineiden käytön pintaväriä antamassa. Näin voisin käyttää myös maatilalta kaivettua punasavea massana tai lasitteena.

Valmistin muotin sorkalle, jotta saisin prässäämällä nopeammin valmiita esineitä. Muotti ei kuitenkaan toiminut vaan sain paremmin tehtyä käsin rakentamalla. Luonnostelin muutaman sorkan ennen kesäkuista Latvian matkaa. Matkustimme koululta kohti Latvian Taideakatemiaa kesäkuun alussa 2014. Koululla ohjelmassa oli muutamia luentoja, museokäyntejä ja esitelmää. Intensiivijaksolle osallistui opiskelijoita myös Eestin Taideakatemiasta ja paikallisesta koulusta. Keramiikkasalissa jäi aikaa omalle työkentelylle, jossa kehittelemään käsinrakennustekniikkaani. Tavoitteena oli polttaa tehdyt sorkat mustasavu-uunissa jakson päätteeksi. Ajatus helmiäisenmustista sorkista oli kiehtova.

Kuva 14. Työskentelyä Latvian taideakatemiassa 2014. Kuva: Inka Virolainen

Opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessäni havaitsin, ettei polttojen teko ole mahdollista haluamallani tavalla, sillä siinä vaiheessa olin tekemässä opinnäytetyötä talvella. Päätin sisällyttää silti kaasu-uunissa tehtävät poltot osana opinnäytetyötä, ainakin näin aluksi.

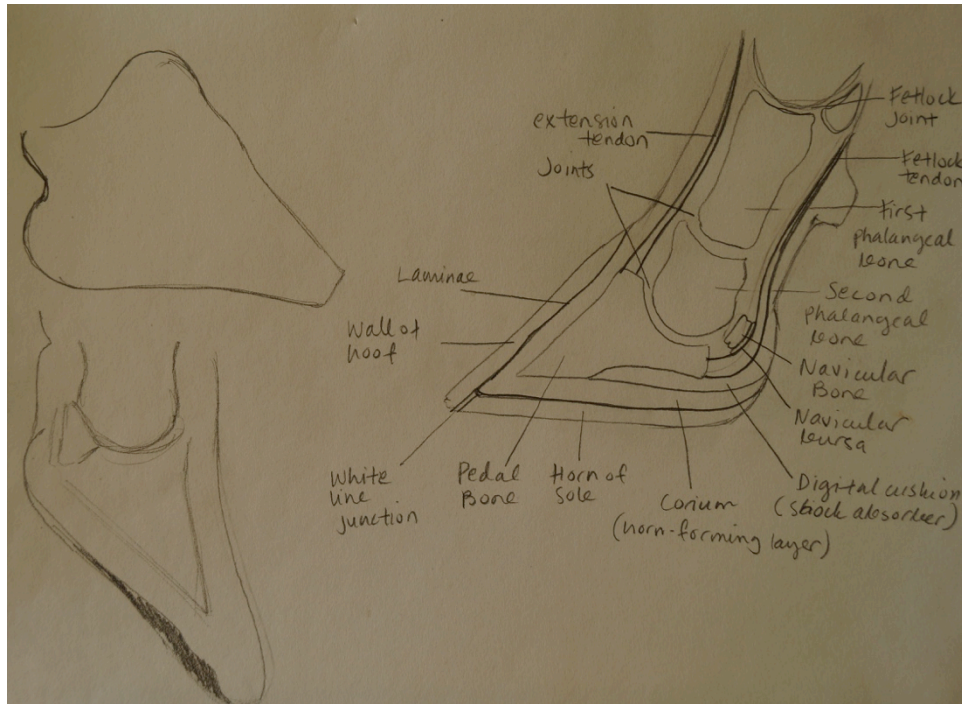
4.4 Realismi

Latviassa valmistetut ja mustasavu-uunissa poltetut sorkat olivat sinällään kiehtovan näköisiä. Tutustuttuani lähemmin kuviin sorkista ja luettuani muun muassa artikkeleita sorkkataudeista, joissa oli hyvät anatomiset kuvat, tajusin etteivät valmistamani sorkat olleet lähellekään luonnollisen näköisiä. Tässä kohtaa pidin kiinni siitä, että niiden tulisi olla anatomisesti lähellä oikeaa. Muistan erään ajatuksen, jonka kuulin japanilaista silkkimaalausta opettaneen henkilön suusta: ”Maalarin tulisi tuntea linnun anatomia hyvin, jotta hän pystyy yhdellä siveltimen vedolla ilmentämään sen, onko lintu kahlaaja, sorsalintu vai kurkilintu.” Jotakin samankaltaista lähdin hakemaan myös sorkkien ilmentämisessä. Oikeat elementit esineen rakenteessa, vaikka ulkonäkö onkin vapaampi.

Kuva 15. Valmiit mustasavupoltetut sorkat Latviassa 2014. Kuva: Inka Virolainen

Jatkoin työskentelyä käsin rakentamalla ja luonnostelemalla piirtäen ja maalaten. Leikkasin sopivan määrän savea ja vaivasin, nuijin ja löin siitä ilmakuplat pois. Alussa hain heti sorkan profiilin kokonaisen savipalaan, mutta jotenkin muoto lähti sarjakuvamaiseen suuntaan tällä tavoin. Ongelmaa oli pysähdyttävä hetkeksi miettimään. Kuvien ja luonnosten avulla havaitsin, että sorkka vaikuttaa halkaistulta kaviolta. Vaihdoin työtapaa ja nuijin savimöykystä ensin kavion, jonka sitten halkaisin ja kaiversin sisältä ontoksi. Tämän jälkeen aloin vetää kavio-osaa erilleen toisistaan. Sorkan ulkomuoto alkoi tulla esiin.

Kuva 16. Sorkan anatomia. Kuva: Inka Virolainen

Tein aluksi sorkkia käsin rakentamalla ainoastaan. Tausta- ajatuksena oli siten saavuttaa haluttu muoto mallineelle, josta tehdä varsinainen muotti. Kokeilin erilaisia kaarevuusasteita ja pintoja. Tein muutaman luonnollisen näköisen sorkan ja myös sorkkia, jotka olivat todella kulmikkaita. Aluksi pidin enemmän pyöreämmästä luonnollista etusorkkaa muistuttavasta mallista. Lopulta tein myös kulmikkaamman version, joka muistutti enemmän takasorkkia.

4.5 Koko ja käyttötarkoitus

Koko noudattelee samaa periaatetta kuin muutokin eli on lähellä oikeaa. Koko on siis lähellä sitä, kun vasikka syntyy. Tuntuma saa olla nilkassa sama kuin vasikkaa ulos vedettäessä. Nilkka on vasikalla tukeva ja siitä uskaltaa vetää ilman, että on pelkoa kudosa- tai nivelvaurioista. Kokeilin hieman eri kokoja, mutta päädyin lopulta lähelle oikeaa. Koko sopii myös valumuotin osalta, sillä muotti pysyy käsiteltävänä eikä vaadi apuvälineitä, kuten kaatokippiä. Valettava sorkka on noin 200 mm korkea ja 100 mm leveä leveimmästä kohdasta.

Ensisijainen käyttötarkoitus on olla osa kasaa ja luoda yhdessä muiden elementtien kanssa vaikuttava kokonaisuus, jossa on monta ulottuvuutta. Halusin tehdä esineen, jossa näkyy opintieni. Sisällytin esineeseen myös

ajatuksen, että sitä voi käyttää muunakin kuin koristeena. Keraaminen vallettu sorkka on sisältä ontto ja siinä on suuaukko sääriluun kohdalla. Muita reikiä ei ole osassa sorkkia, joten vesi pysyy sisällä. Kaataessani valumassan pois muotin sisältä, en valuttanut massaa kokonaan pois vaan loppuosa valuu esineen pohjalle. Tällä saan pohjan hieman paksummaksi ja vakaammaksi. Sorkka pysyy siten paremmin pystyssä ja on tukevampi.

Keraamista sorkkaa on mahdollista käyttää kynttilänjalkana niin halutesaan. En kuitenkaan rohkaise siihen vaan myyn teokset taiteena. Tukes eli turvallisuus- ja kemikaalivirasto vaatii kynttilänjaloille luvat, joiden hankkimiseen kuluu aikaa ja vaivaa. ”Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää teknistä turvallisuutta ja vaatimuksenmukaisuutta sekä kuluttaja- ja kemikaaliturvallisuutta Suomessa” (Tukes 2015).

Kaikkien kynttilänjalkojen tulee olla rakenteeltaan ja materiaaliltaan sellaisia, etteivät ne kaadu helposti. Kynttilänjalka ei saa syttyä palamaan, eikä aiheuttaa vaaraa vaikka kynttilä pääsisi palamaan loppuun saakka. Kynttilänjalkoihin tarkoitettut mansetit suositellaan valmistettavaksi palamattomasta materiaalista. Jos mansetti on valmistettu palavasta materiaalista suositellaan se varustettavaksi merkinnällä, jossa kerrotaan, ettei kynttilää saa polttaa loppuun saakka (Kuluttajaviraston ohjeet kynttilätuotteiden turvallisuusvaatimuksista ja merkinnöistä 2001). Mikäli kävisi kuitenkin niin, että valmistamani keraaminen sorkka osoittautuisi tuotteeksi, jota olisi järkevä alkaa markkinoimaan kynttilänjalkana, on tilanne arvioitava uudelleen.

Pienenä vaasina keraaminen sorkka toimii hyvin. Laitoin keväällä 2015 koivunvarpuja yhteen valmistamaani keraamiseen sorkkaan. Lehtien puhjetessa tajusin, miten hyvä idea se oli. Lehmä ja koivu liittyvät läheisesti yhteen suomalaisessa kansanperinteessä. Lehmä, joka märehitsee koivun alla paossa paahteelta, on nostalginen kuva, jolla maaseudun rauhaa ja ihanuutta usein markkinoidaan. Näky näytti myös hyvältä silmälle: graafinen koivun oksa, jossa on herkän vihreät hiirenkorvat vastapainona keraamisen sorkan groteskille muodolle.

Tämä näky vei minut aikaan, jolloin olin vielä lapsi. Oli yksi lehmä, josta pidin ja jota muistelen lämmöllä. Lehmän nimi oli Pimu. Pimu oli suuri mustavalkoinen lehmä, jolla oli pitkä otsatukka. Otsatukka oli mustavalkoinen ja siinä värit sekoittuivat hauskasti. Elettiin parhainta Dingo-hysteriaa ja yhtyeen keulakuvalla Neumannilla oli samanlainen kampausta kuin Pimulla. Kiusoittelin Pimu-lehmää tästä asiasta usein.

Niityillä oli muitakin lehmiä ja osa niistä oli aggressiivisia. Muistan kuinka Pimu-lehmä puolusti aina minua ja asetti kookkaan ruumiinsa minun ja näiden pelottavien lehmien väliin. Koko riitti pitämään muut lehmät loitolalla. Kun tilanne oli ohi Pimu-lehmä asettui makuulle ja sain nojata sen lämpimään pörröiseen mahaan. Oli kesä kauneimmillaan ja otimme yhdessä pienet nokkauset. Seuraavana kesänä Pimua ei enää ollut, sillä maidontuotannossa se ei pärjännyt näille äkäisille siskoilleen. Peltoja pitkin ei voinut enää oikaista tuntematta pelkoa.

Kuva 17. Kiertäen pääsee kotiin. Kuva: Inka Virolainen

5 VAIHTOEHTOISET UUNITEKNIIKAT

Kuten aiemmin johdannossa kerroin, tarkoitus oli valmistaa sorkat vaihtoehtoisilla uunitekniikoilla. Lähinnä mielessäni oli tynnyripolttot, sillä James C. Watkinsin ja Paul Andrew Wandlessin kirjassa *Alternative Kilns & Firing techniques* (2004) näkyvät tulokset keramiikan pinnassa miellyttivät silmää. Tekniikassa kiehtoo myös sen yksinkertaisuus. Polttoon tarvitaan vain puoliksi sahattu 209 litran öljytynnyri, sahanpurua, olkia, punaista rautaoksidia, kosher-suolaa, kuparikarbonaattia, muovikuppeja, käsipaperia, halkoja, sytykkeitä, sytytysnestettä ja jotain kuivaa maatuvaa ainesta.

Ajattelin, että saan suurimman osan tarvikkeista vanhempieni maatilalta suhteellisen helposti. Öljytynnyreitä pyöri siellä nurkissa hylättynä. Olkia tulee joka vuosi viljapelloilta. Olkia käytetään yhä lehmien alustoissa kivi- ja muovikuppeina. Sahanpurua löytyy myös, sillä osa tehdystä AIV-rehusta haudataan sen alle talven varalle. Halkoja ja sytykemateriaaleja on metsätäynnä, kunhan ne vaan työstää sopivaksi. Polttotapahtuma itsessään muodostui ongelmaksi, sillä se täytyisi tehdä sulan aikaan. Kevät, kesä ja syksy soveltuisivat tähän tarkoitukseen Suomessa. Olin tekemässä opinnäytetyötäni talvella 2015 alkuperäisen aikataulun mukaan, joten luovuin ajatuksesta tässä projektissa.

Seuraava vaihtoehto oli polttaa syntyneet teokset Hämeen ammattikorkeakoulun Visamäessä sijaitsevan E-rakennuksen lasi- ja keramiikkatilojen yhteydessä olevassa kaasuuunissa. Pystyin näin ollen käyttämään myös vanhempieni maatilalla pelto-ojasta kaivamaani punasavea lasitteissa ja

saamaan lasitteista irti muitakin kuin suklaanruskean eri sävyjä. Minua viehätti ajatus, että sorkkien pintaan tulisi sitä itseään eli lehmien tallomien alueiden savea.

Muut ainekset lasitteissa olivat pesty koivun puutuhka, suomalainen wollastoniitti ja vesi. Raaka yksinkertaisuus sopisi hyvin valmistettaviin esineisiin. Näistä materiaaleista ja niiden käytöstä lasitteena olin pitänyt esitelmän Eestissä Ecoceramics-projektissa. Kyseessä oli opintomatka, johon osallistui opiskelijoita Latviasta, Eestistä ja Suomesta. Projektissa tutuimme kunkin maan luonnon raaka aineisiin ja siihen, kuinka pitkälle keramiikkaa pystyy tekemään vain lähialueiden raaka-aineita hyödyntämällä. Hämeen ammattikorkeakoulu edusti projektissa Suomea. Olin polttanut punasavesta, koivun puutuhkasta ja kotimaisesta wollastoniitista valmistamiini lasitteita sähköuunissa, puu-uunissa ja kaasuuunissa, joten minulla oli jo valmiiksi mielikuva minkälaisia pintoja ja värejä tulisin saamaan.

Kuva 18. Saavutettuja sävyjä. Kuva: Inka Virolainen

Pidin pitkään mukana myös ajatusta, että valaisisin sorkat valusavella, jossa olisi kotimaista punasavea ja kierrätyslasi-jauhetta. Aihetta ja tekemistä täytyi kuitenkin rajata, sillä aihe oli paisumassa turhan laajaksi. Rajaamiseen vaikutti myös aikatauluni, sillä alun perin olin tekemässä opinnäyte-työtä talvella 2015, jolloin vaihtoehtoisia uuniteknikoita ei voisi käyttää. Vaihtoehtoisiin uuniteknikoihin tarvitaan suhteellisen lämpimät ilmat.

5.1 Luonnosteluvaihe

Luonnosteluvaihe oli ajallisesti pitkä. Aloitin prosessin jo kolmannella vuosikurssilla ja jatkoin neljännen vuoden syksyllä. Uskon, että se kuitenkin oli tarpeellinen lopputulosta ajatellen. Aiheen ollessa henkilökohtainen, on sille annettava aikaa. Aikaa käytin enemmän ajatellen ja varsinaiseen luonnosteluun meni vähemmän aikaa. En usko käyttäneeni ajallisesti enempää aikaa tekemiseen kuin muissakaan Hämeen ammattikorkeakou-

lun opinnäytetöissä. Muhittelua kuitenkin sitäkin enemmän. Luonnostelin perinteisesti piirtäen ja maalaten. Sorkassa on niin monta yksityiskohtaa, että sitä on hieman hankala mallintaa pelkästään piirtäen.

Kuva 19. Luonnostelua piirtäen. Kuva: Inka Virolainen

Kuva 20. Luonnostelua maalaten. Kuva: Inka Virolainen

5.2 Sorkan anatomia

Sorkka on evoluution aikana muodostunut vastaamaan laidunmailla elävien eläinten tarpeita. Nautojen jaloille kohdistuu suuri määrä elopainoa, joka eläimen on pystyttävä kantamaan ja tarvittaessa pakenemisen on oltava vaivatonta. Sorkkaluun rakenne ja muoto mahdollistavat nopean pakene-

misen. Sorkkaeläinten jalkoja ei ole suunniteltu ihmisten luomiin tuotantolosuhteisiin, mistä syystä sorkkaongelmat ovat seuraamuksia olosuhteista (Törö 2010).

Sorkka on sorkkaeläimen raajan kärkiosa, jossa ensimmäinen varvas on kehityksessä pysähtynyt, sekä toinen ja viides ovat yleensä muita lyhyempiä ja muodostavat niin sanotut lisäsorkat. Lisäsorkkia kutsutaan ”kyntysiksi.” Naudalla ei ole ”kyntysissä” luita sisällä, sialla ja porolla on. Poron ”kyntysten” luut eivät ole nivelletyt raajan muihin luihin. Kolmas ja neljäs varvas muodostavat parin, jolla sorkkaeläin astuu.

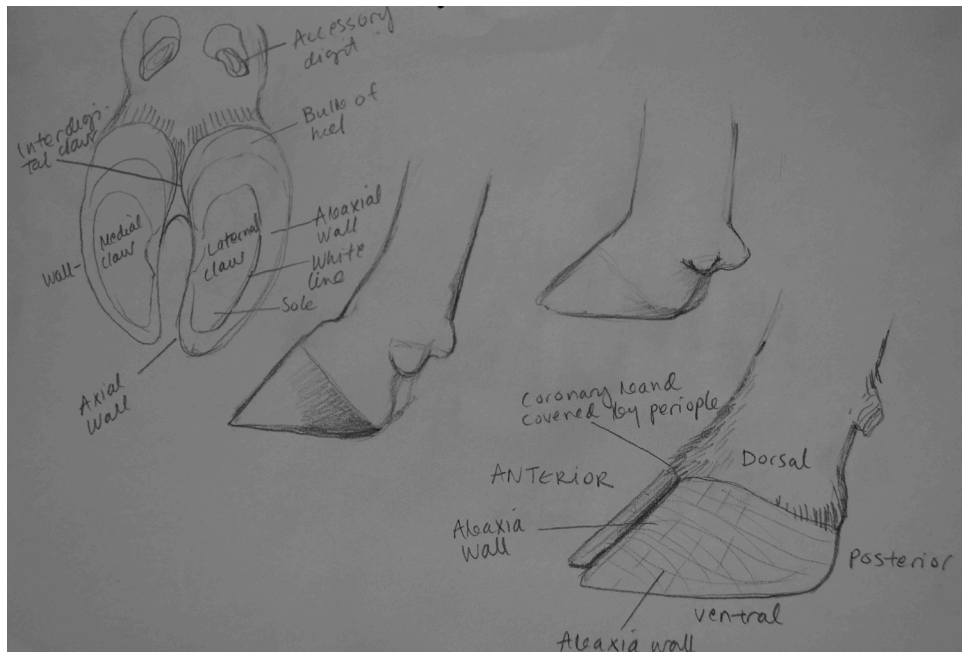

Kuva 21. Käynti. Kuva: Inka Virolainen

Sorkkan pinta on sarveisaineista, samantyyppistä kuin nautojen, lampaiden ja vuohien sarvet sekä hevosten kaviot. Sarveiskalvon sisäpinnalla on pystysuuntaisia lamelleja, jotka muodostavat pehmeän martosorkkan kanssa vastaavien lamellien kanssa laajapintaisen kontaktin. Rakenne on samantapainen kuin hevosen kaviossa.

Kotieläinten, kuten esimerkiksi lehmien sorkat eivät kulu navettaoloissa luonnollisesti ja sorkkia täytyy tämän vuoksi lyhentää työkalujen avulla. Liian pitkiksi kasvaneet sorkat vääristävät jalkojen normaalia asentoa, mistä voi seurata vakavaa rasitusta ja ontumista. Lypsylehmien sorkkia hoidetaan säännöllisesti, yleensä työn tekee tilalle tuleva sorkkienhoitaja. Sorkkaviat vaikuttavat merkittävästi lehmien tuotokseen (ote työpäiväkirjasta 23.10.2014) (Wikipedia 2014).

Sorkka on merkillinen versio jalasta, mutta aiheeseen perehdyttyäni opin, että se on monipuolisempi ja kestävämpi kuin kavio. Sorkkan muoto palvelee paremmin maastossa liikkumista, sillä kaksi erillistä osaa taipuilevat ja myötäilevät, kun lehmä astuu kiven tai juuren päälle. Tämä sama kynsiosa tulisi olemaan vaikein kohta myös muottia rakennettaessa. Sorkka on sekä kaareva, ulkoneva että sisenevä. Päästävyden kanssa saisi olla tarkkana eli sen, että valettuna sorkka irtoaa muotista rikkoutumatta.

Kuva 22. Sorkan anatomian tutkinta piirtäen. Kuva: Inka Virolainen

Piirtämisestä siirryin nopeasti luonnostelevaan savesta. Välillä palasin piirtämiseen ja maalaamiseen, kun hahmotin paremmin mistä sorkka on rakennettu. Minua auttoi suuresti piirtämäni havainne kuvasorkan anatomia. Silloin vasta ymmärsin syvemmin, mistä sorkka on rakennettu ja miksi se näyttää siltä miltä näyttää. Jälleen muistui mieleeni japanilaisen silkkimaalauksen opit eläimen anatomian syvällisestä ymmärtämisestä ja miten se auttaa taiteilijaa. Tämä auttoi myös savesta mallintamista. Hain savesta mallintaessani myös sorkan oikeaa asentoa eli mikä näyttäisi aidolta, mutta myös ulkoisesti parhaimmalta. Kokeilin erilaisia kaarevuuksia ja kulmia. Oli mielenkiintoista kokeilla, miten jyrkästi sorkan voi mallintaa taaksepäin ennen kuin se kaatuu. Ääripäiden hakeminen on kuulunut aina työskentelytapoihini myös aikaisemmassa ammatissani. Lakipisteet ja murtumakohdat ovat kiinnostavia.

Kuva 23. Missä kohtaa kaatuu? Kuva: Inka Virolainen

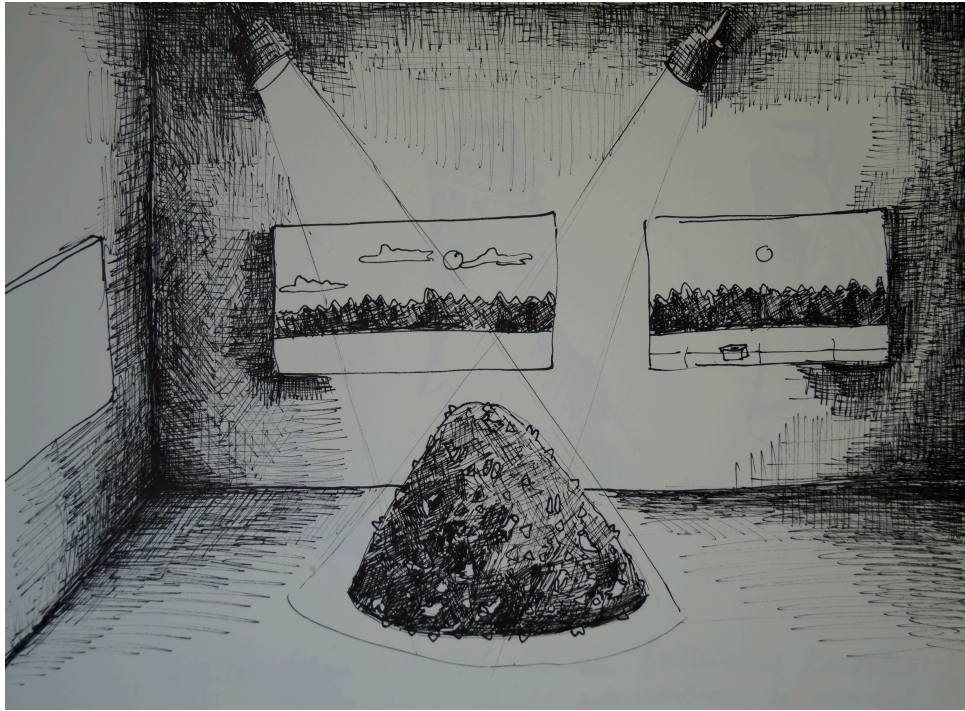
Kerta kerralta lähestyin sisäistä mallia. Kuorin ja kuorin. Kirstilä (2011) kuvaa Kettusen (2001) näkemystä yksinkertaisuuteen pyrkivän muotoilun taustasta, jossa on hahmopsykologian lait: kun tuote on symmetrinen, sen linjat puhtaat ja muoto pohjautuu yksinkertaisiin geometrisiin muotoihin, se on useimpien ihmisten mielestä viehättävä. Kettusta ajatellen pyrin selkeyttämään muotoa kuitenkin viemättä sitä tylsyyden poluille.

Pikkuhiljaa muoto alkoi löytyä ja aloin lähestymään hetkeä, kun ensimmäisen muotin rakennus voisi alkaa. Tein usean käsin rakennetun sorkan valmiiksi asti, jolloin pääsin kokeilemaan myös erilaisia väriluonnoksia. Samalla huomasin, että sääriluosan täytyy olla pystysuorassa suhteessa maahan, jotta vaasina käytettäessä oksat tai kynttilän jalkana käytettäessä kynttilä pysyy suorassa. Varsinkin kynttilöitä ajatellen tämä on tärkeää, ettei steariinia valu alustalle.

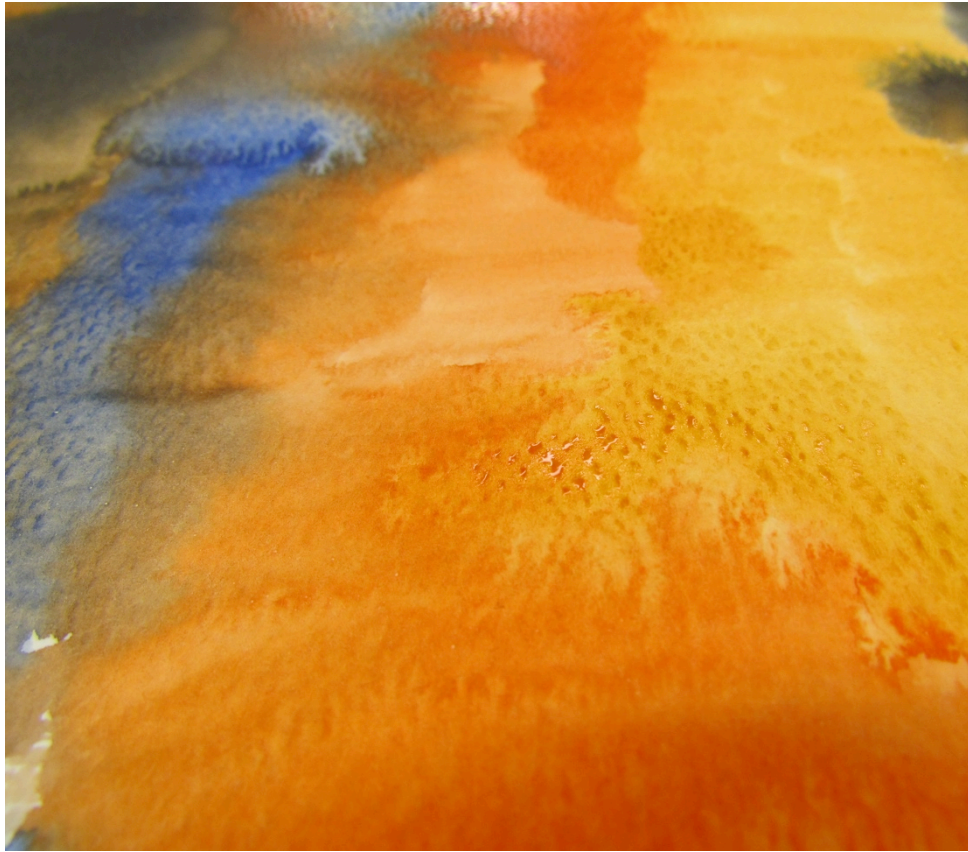
Kuva 24. Ensimmäinen sorkkamalline. Kuva: Inka Virolainen

Alussa väripaletini oli todella värikäs, mutta muuttui hiljalleen seesteisemmäksi. Sorkissa on paljon yksityiskohtia, joten värimaailmaa oli hyvä supistaa. Vaikutelmasta oli tulossa hyvin kaoottinen. Alussa näin, että multakasa, josta erillisiä sorkkia pilkottaa, tarvitsisi joitakin värin pilkahduksia. Väliseminaarissa esitellessäni näyttelytilan ideaa piirroksessa, joka oli mustavalkoinen, aloin pitää siitä ajatuksesta enemmän, että kasasta pilkottaa jotain valkoista.

Kuva 25. Luonnos sorkkakasasta tilassa. Kuva: Inka Virolainen

Luonnostelin myös värejä maalaamalla vesivärein. Annoin värien sotkeutua rajapinnassa reilusti. Käytin kussakin luonnoksessa kahta vastaväriä ja yhtä lisäväriä. Olin oppinut tämän maalaustavan taidemaalari Henrika Laxilta, joka oli yksi maalauksen opettajistamme käymässäni ruotsin kielikylykurssissa nimeltä Konstcirkeln. Kurssi kesti puoli vuotta 7.1.-20.5.2008, jossa keskityttiin maalaustekniikoihin, grafiikkaan ja myös japanilaiseen silkkimaalaukseen. Kommunikointi kurssilla tapahtui vain ruotsiksi. Jokaisen päivän jälkeen oli kritiikki toisella kotimaisella. Tämä kurssi oli elämäni parhaita alan kursseja ja oppeja olen hyödyntänyt paljon opinnoissani myös täällä Hämeen ammattikorkeakoulussa. Muita opettajia olivat Frida Hulcrantz, Keita Loka japanilainen silkkimaalauksen opettaja, Sirkku Ala-Harja sekä Magdalena Åberg. Kaikki etabloituneita taiteentekijöitä.

Kuva 26. Vastavärikokeiluja. Kuva: Inka Virolainen

Vastavärejä käyttämällä häivytyks ja liukuma on luonnollisempi väristä toiseen. Värisekoitukset pysyvät harmoniassa, eikä sotkua tule niin paljon kuin aiemmin. Menetelmä auttoi minua sorkkien värimaailman hahmottamisessa ja pystyin rajaamaan ulos turhaa levottomuutta. Hain myös samaa värimaailmaa kuin edellisenä syksynä Tottijärvellä ottamissani valokuvissa: syksyn, kuoleman ja pimeyden sävyjä.

Sävyistä miellyttävimmät olivat koboltinsinisen, keltaisen ja sinapinkeltaisen sävyt yhdistettynä ruskeaan. Eräs ottamani kuva on kuin suoraan tästä paletista. Siinä yksinäinen keltainen korsi taipuu kuvan yli. Takana on keltävä peltomaisema, tumma metsänranta ja sininen taivas.

Kuva 27. Korsi 2013. Kuva: Inka Virolainen

Valettuani muutamia sorkkia ensimmäisestä valmistamastani muotista aloin kaipaamaan muotoon lisää siroutta. Tekemäni muotti tuotti sorkkia, jotka olivat muodoltaan hiukan raskaita, enemmän vanhemman lehmän etujalan sorkkia. Sorkka näytti siltä, kuin se olisi kannatellut lehmän painoa jo pitkään. Aloitin sorkkien luonnostelun uudelleen ja hain nyt enemmän siroutta muotoon.

Muutaman koeversion jälkeen olin tyytyväinen sorkan muotoon ja päätin tehdä siitä uuden muotin. Tällä tavalla sain tavallaan myös takasorkat, sillä uusi muoto muistutti asennoltaan myös niitä. Hiukan enemmän taaksepäin kaareutuva nilkka, jolloin muotoon tulee kiinnostavaa rytmiä. Sorkka on myös hieman kulmikkaampi, jolloin muotin tekeminen helpottuu. Sorkka on siten helpompi osittaa muotissa siten, että päästävyys säilyy.

Kuva 28. Sirompi sorkkamalline. Kuva: Inka Virolainen

5.3 Pinta

Tekemäni vesiväriluonnokset auttoivat minua etsimään oikeita värejä sorkan pintaan. Aloitin ensin lasitteista. Olin ajatellut käyttää apuna Greg Dalyn *Glazes and glazing techniques*-kirjaa (1995), joka löytyi kotihyllystä ja jota en ollut vielä hyödyntänyt missään. Kirja sisälsi kuitenkin enimmäkseen sekoitustekniikoita, jotka eivät olleet tuttuja ja osan lasitteista sekoitin väärin. Käytin kuitenkin niitä koepaloissa ja sain yllättävän mielenkiintoisia tuloksia. Kirjassa ollutta peruslasitetta käytin kuitenkin koko prosessin ajan. Sen resepti on seuraavanlainen ja löytyy kirjasta *Glazes and glazing techniques* sivuilta 36-41:

- Nepheliini syeniitti 30 %
- Liitu 26 %
- Kvartsi 30 %
- Kaoliini 14 %

Tämä resepti tuottaa kiiltävän kirkkaan lasitteen, joka sopi käytettäväksi 1240 asteessa. Käytin lasitetta yksinään ja muiden lasitteiden pohjana, kun tein lasitteita, jotka antavat värin esineen pintaan. Päätin käyttää väärin tehdyt lasitteet pois, koska ne tarjosivat kiinnostavia pintoja. Virhe johtui siitä, että en tiennyt ristiin verrannosta lasiteresepteissä, joten joitakin raaka-aineita tuli liikaa lasitteeseen. Virheet kuuluivat kuitenkin olennaisena osana prosessiini, joten siinä mielessä koin saavuttaneeni kuitenkin jotain olennaista.

Poltin ensimmäiset valetut versiot kaasuuunissa. Käytin pinnassa Greg Dalyn kirkasta lasitetta ja valetun esineen sisälle kaadoin muun muassa

punasavilasitteita, joissa oli vaihtelevasti kotimaista wollastoniittia, kotimaista pestyä koivun puutuhkaa ja punasavea Tottijärveltä. Vähitellen yleisvaikutelma alkoi muuttua sorkissa valkoisemmaksi, joissa sääriluun suuaukolta kurkistaa vain hiukan väriä. Joihinkin sorkkiin pinnalle huitaisin mustasavislippä ja vaikka se erilaisen kuivumiskutistumisen takia hilseilikin osittain pois sain pysymään sen verran kiinni, että uunissa lasitteeseen sulaessaan, kuvio liimautui sorkan pintaan kiinni. Jonkinlainen toispuoleisuus oli syntymässä sorkan ulkonäköön. Myös valaessa tein kuvioita vain sorkan toiselle puolelle. En löytänyt tähän mitään järjellistä selitystä, mutta se liittyy oleellisesti tasapainoiluuni elämässä. En tunnista itseäni maalaiseksi, mutta en oikein kaupunkilaiseksikaan. Olen rajatapaus, joka liikkuu näiden kahden välillä.

Kuva 29. Keltainen sorkka mustasavislipillä. Kuva: Inka Virolainen 2015

Muiden ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä lukiessani silmäni osuivat Savonia ammattikorkeakoulun opinnäytetöihin. Irina Pepinin opinnäytetyössä: Koti-keräämisen valaisimen suunnittelu ja toteutus(2014) eteen osui lasiteresepti, joka vaikutti lupaavalta. Kuvauksessa lasitteen sanottiin olevan pehmeän maitomainen. Mikä sopiikaan paremmin sorkan pintaan kuin pehmeän maitomainen lasite? Polttolämpötila on 1250 °C astetta. Tarvittavat raaka-aineet löytyvät koulun raaka-ainevarastosta, joten estettä kokeilulle ei ollut. Lasitteen resepti on seuraava:

- Maasälpä FFF 38 %
- Liitu 15 %
- Bariumkarbonaatti 7 %

- Sinkkioksidi 4 %
- Kvartsi 23 %
- Kaoliini Grolleg 13 %

- + Tinaoksidi 10 %

Massa vaatii 7 % enemmän vettä, jonka huomasin käyttäessäni massaa ensimmäistä kertaa. Myöhemmin havaitsin sen lukevan myös alkuperäisessä lasitereseptissä. Lasite teki minkä lupasi ja pinta on todella maitomainen. Hauska ylimääräinen piirre siinä myös on, että se muodostaa muiden lasitteiden kanssa kiinnostavia kuvioita. Etenkin kun käytin kobolttia sisältävää lasitetta, näytti siltä kuin maitomainen lasite olisi nostanut koboltin-sinisen lasitteen pintaan ja muodostanut siitä rihmamaista kuviota. Pääsin kuin varkain takaisin vesivärimäiseen maailmaan.

Kuva 30. Rihmaa suuaukossa. Kuva: Inka Virolainen

Kokeilin maitomaista lasitetta eri värien kanssa ja myös värittömän Greg Dalyn kirkkaan lasitteen kanssa ja aina lopputulos oli mielenkiintoinen. Kirkkaan Greg Dalyn lasitteen kanssa näkee keskellä maitomaista pintaa kirkkaita puroja. Tulos antaa sorkalle lisäarvoa, jotain mystistä ja odottamatonta. Se tekee viimeistelyn teokselle ja samalla jokaisesta sorkasta tulee ainutlaatuinen yksilö, jossa on sopivasti sattumanvaraisuutta.

Tulin laittaneeksi erän sorkkia polttoon, jossa lämpötila oli 1240 °C eli kymmenen astetta vähemmän kuin oli suosituslämpötila maitomaiselle lasitteelle. Pakko sanoa, että en uskonut sen vaikuttavan juurikaan, sillä ajattelin, että se käy paremmin Greg Dalyn kirkkaaseen lasitteeseen pohjautuviin lasitteisiin, joihin olin lisännyt vain pigmenttejä väriä antamaan. Tulos olikin todella hieno. Maitomainen lasite ei ollut sulanut kokonaan vaan

pintaan oli jäänyt jäljet ruiskulasittamisesta. Pinta oli myös matta, joka lisäsi vaikutelmaa, että pinta onkin muovia. Greg Dalyn kirkas lasite ja siihen pohjautuvat pigmenttilasitteet olivat sulaneet hyvin. Tämä matan appelsiini-ihaisen lasitteen ja kirkkaan hyvin sulaneen lasitteen pintojen väliin syntyi mielenkiintoinen vuoropuhelu. Jälleen kerran hyödyin tekemästäni virheestä ja sain efektin repertuaariini tulevaisuuttakin ajatellen. Tätä pintaa tulen varmasti käyttämään jatkossa tulevissa teoksissani.

Kuva 31. Matan ja kiiltävän leikkiä. Kuva: Inka Virolainen

Viimeinen värikokeilu tapahtui värjätyillä massoilla. Värjäsin käyttämäni valumassaa neljällä värillä. Valitsin väreiksi keltaisen, sinisen, mustan ja kirsikanpunaisen. Maalasin muotin sisäpinnan erilaisin tekniikoin, jonka jälkeen kokosin muotin valua varten ja kaadoin valusaven sisälle. Pidin eniten siveltimen vedoista tekniikkana, jolloin sain arvoituksellisuutta ja sattumanvaraisuutta teokseen lisää. Ajattelin sivellinvetojen yhdistävän sorkat myös enemmän maalauksiin.

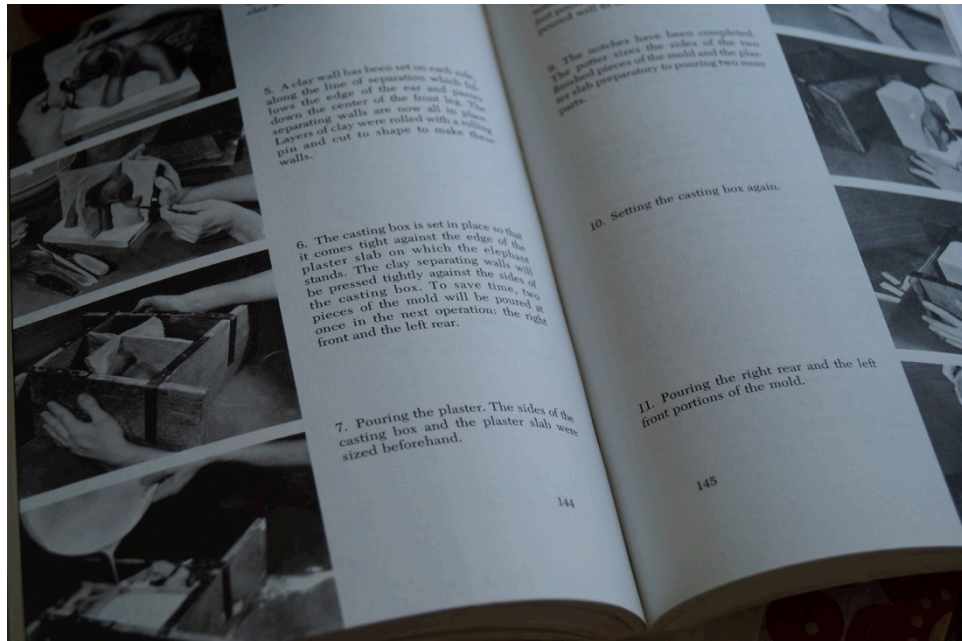
Viimeisen erän maalasin lähinnä vain mustalla valumassalla. Hain lehmän läikkämäistä tunnelmaa, graafisuutta ja koivun rungon omaista jälkeä. Ajattelin Pimu-lehmää ja kauniita kesäpäiviä maalatessani muotteja. Osaan sorkista maalasin raakapolton jälkeen maidonvalkoisella lasitteella valkoisia läiskiä ja pyrin saaman rajapintoja mustan ja valkean välille aivan kuten Pimu-lehmän otsatukassa. Viimeisessä erässä on Pimu-lehmän henki. Mikäli nimeäisin viimeisen erän joksikin, se olisi itseoikeutetusti Pimu.

Kuva 32. Pimun muistolle. Kuva: Inka Virolainen

5.4 Muotti

Muotin valmistaminen oli suurin haasteeni. Sorkka on monimutkainen eläimen osa. Siinä on paljon muotoja, jotka nousevat, laskevat, kaareutu-
vat sekä ulos että sisälle. Kaksiosaisuus ja keskellä oleva sorkkakynsien
välinen tila oli myös arvoitus. Savella hahmottelu auttoi myös tätä ajatus-
työtä. Keskustelin myös aiheesta muiden oppilaiden ja opettajien kanssa.
Pikkuhiljaa kokonaisuus alkoi hahmottumaan. Löysin koulun kirjastosta
John B. Kennyn toimittaman *The Complete Book of Pottery Making*-
kirjan(1949, 143-147.) Kirjassa oli kuvien ja esimerkein havainnollistettu
norsukoriste-esineen muotin valmistaminen. Nämä kuvat auttoivat minua
hahmottamaan, mistä muotin rakennuksessa tulee aloittaa, mitkä ovat vä-
livaiheet ja mikä on viimeinen valettu osa.

Kuva 33. Norsumuotin innoittamana. Kuva: Inka Virolainen

Päätin tehdä muotin samalla tapaa kuin tässä esimerkkitapauksessa. Laskin, että muotissa tulisi olla neljä osaa. Päätin kokeilla rakentaa saviseinä kuten esimerkkitapauksessa. Ensin valaisin kapean takaosan missä on ”kyntyset”, seuraavaksi jakaisin etuosan puoliksi keskeltä ja jatkaisin valua osa kerrallaan. Viimeiseksi valaisin pohjakappaleen. ”Kyntyset” päätin tehdä erillisinä omissa pikkumuoteissaan, sillä epäilin niiden hankaloittavan muotin toimivuutta päästävyuden suhteen. Leikkasin ”kyntyset” irti rautalangalla ja valoin kipsin niiden päälle.

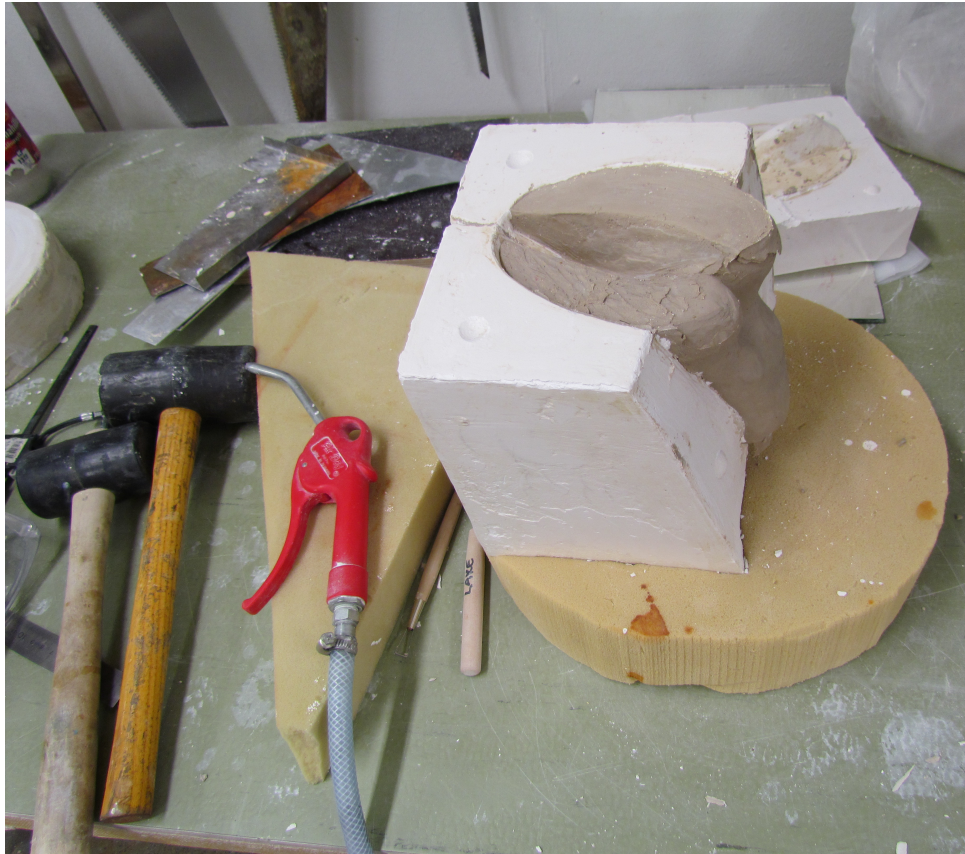
Kuva 34. Saviseinien hankaluus. Kuva: Inka Virolainen

Saviseiniä käyttämällä kohtasin ongelmia. Muotti oli todella kapea ja pöydän pintaan ulottuva saviseinän osa täytyi tehdä tunnustelemalla. Näin saumoista tuli epämääräiset ja repaleiset. Heti alussa täytyi muistaa tukkia varpaiden välit sorkassa, jotta kipsi ei pääse liian aikaisin sinne. Tämä mahdollisti myös sen, että kontrolli päästävyiden suhteen säilyi minulla. Menin vaihe vaiheelta eteenpäin työ tekijäänsä opettaen metodilla, sillä joitain kysymyksiä en osannut ennakoida, vaan ne täytyi ratkoa niiden ilmetessä. Pääsin kuin pääsinkin viimeiseen vaiheeseen asti, vaikka urakkaan meni työpäivä eli kahdeksan tuntia. Pöytien päällä kiipeily ja kipsisankojen kannattelu oudoissa asennoissa oli uuvuttavaa puuhaa.

Kuva 35. Muotinrakennus meneillään. Kuva: Inka Virolainen

Kipsin kovettua tarpeeksi pystyin kaivamaan savimallineen esiin. Seuraavaksi minun täytyi maltaa antaa kipsimuotin kuivua rauhassa. Vielä en siis tiennyt, oliko muottini onnistunut ja voiko sillä valaa esineitä. Uutta muottia on turha tehdä tässä vaiheessa, kun tehdyn muotin ongelmat eivät olleet vielä tulleet ilmi.

Kuva 36. Mallineen irrotus käy työstä. Kuva: Inka Virolainen

Tässä kohtaa minun oli hyvä tehdä valusavi valmiiksi. Jatkoin käsin rakentamista ja sitä kautta pääsin käsiksi sirompaan sorkan muotoon, josta päätin myös tehdä uuden muotin. Valitsin saman toimintaperiaatteen, mutta tällä kertaa päätin tehdä hiukan pienemmän. Olin aloittanut valut ensimmäisellä muotilla ja huomasin, että se on melko suuri käsitellä valujen yhteydessä. Muotti toimi muuten hyvin ja sain valettua esineitä noin kahden esineen päivävauhtia. Halusin nopeuttaa myös esineiden valmistumista, joten aloitin toisen muotin teon.

Kuva 37. Ensimmäisen muotin tuloksia. Kuva: Inka Virolainen

Pienennys lisäsi ongelmia valmistusvaiheessa. Nyt osat olivat entistä pienemmät, joten saviseinien saaminen suoraan ja pitäviksi oli haasteellista. Tein osat samassa järjestyksessä kuin ensimmäisessäkin muotissa. Savimallineen sain kaivettua esiin ehjänä. Kuivuttuaan tarvittavan ajan noin kaksi viikkoa pääsin käyttämään sitä.

Muotti toimi jotenkuten, mutta se oli hauraampi kuin ensimmäinen valmistamani muotti. Saumat olivat mutkaiset ja melko suuret. Valun jälkeen oli paljon siistittävää. Muodosta pidin kuitenkin enemmän kuin ensimmäisessä muotissa. Jossain kohtaan havaitsin, että saumat ovat itsessään todella mielenkiintoiset. Saumat näyttivät kuin alppivuorijonolta mikroskooppisessa koossa. Saumojen siistimiseen valetusta esineestä meni aikaa, joten säästämällä saumat osaksi lopullista teosta voitoin aikaa ja samalla sain enemmän ainutlaatuisia teoksia.

Kuva 38. Sauma. Kuva: Inka Virolainen

Valujen edetessä kävi ilmi, että toisesta tekemästäni muotista irtoaa kipsipaloja, sillä kipsimassaan on tekovaiheessa tullut liikaa vettä ja muotti myös vuotaa jo päivän toisessa valussa paljon. Päätin, että on tehtävä uusi muotti. Halusin myös hieman työstää tämän muotin ominaisuuksia ja siistiä valetun esineen pintaa vähemmällä vaivalla. Mallineessa oli vielä myös hieman kehitettävää sirompaan suuntaan. Esineen pinta saisi olla myös siistimpi, jotta sitä ei tarvitsisi sienellä tasoittaa valun jälkeen.

Tällä kertaa päätin kokeilla savipeti-tekniikkaa, jossa valettava esine upotetaan savipetiin eikä siis tehdä saviseinämiä. Näin voisin työskennellä vaakasuorassa ja myös kontrolloida syntyviä saumoja. Valmistelut aloitin valamalla kipsin suoraan vanhaan rapisevaan muottiin. Muotin olin sisältä käsitellyt ”soopaamalla” ja erotusaineella, jotta kipsinen valettu malline irtoaa muotista. Malline irtosi muuten kiltisti, mutta sisäosan kappale jäi jumiin. Tämä antoi aiheita epäillä, että minulla tulisi olemaan ongelmia myös muotin valmistuksessa. Jouduin hajottamaan jalan sisäosakappaleen mallineen sisältä, joten nyt menetin muotin ja uuden muotin olisi pakko onnistua. Vanha muotti lensi roskikseen ja aloitin työstämään mallineen pintaa ja muotoa mieleisekseni.

Kuva 39. Kipsimallineen työstö meneillään. Kuva: Inka Virolainen

Hioin mallineen pintaa vesihiomapaperilla ja koversin kipsityökaluilla haluamaani muotoon. Työstin myös päästävyyttä kaikissa mahdollisissa kohdissa, joiden epäilin aiheuttavan ongelmia muotin osalta. Päästyäni mieleiseen malliin levitin kipsin päälle sellakan, jonka annoin vielä kuivua ja kovettua.

Nyt oli mahdollista tehdä uusi muotti. Aikaisemmasta poiketen nyt oli huomioitava se seikka, että kipsimalline ei anna periksi eikä jousa niin kuin aiemmin käyttämäni savimallineet. Siinä on kuitenkin se etu, että pintaan voi tehdä merkintöjä tussilla ositusta varten, jolloin savipedin reunan saa suuremmaksi, kun voi seurata merkittyä linjaa. Muoto pysyy myös koossa, mikäli mallinetta ei riko muotin rakennuksen aikana.

Kuva 40. Valmis malline merkintöineen. Kuva: Inka Virolainen

Aloitin rakentamisen upottamalla etuosan ensin saveen merkittyjä linjoja pitkin. Siistittyäni savipedin leikkasin sen rautalangalla pöydän pintaa pitkin irti pöydästä, jolloin pystyin nostamaan sorkan ylös ja kynsiosan pöytästä vasten. Valulaidat oli helppo rakentaa siistin savipedin ympärille tiiviisti. Sain ensimmäisen osan valettua ja siirryin jälleen etuosaan. Olin jakanut osan puoliksi ja jälleen merkittyä linjaa pitkin rakensin toiselle puolelle savipedin ja toisen puolen valoin kipsiin. Sitten vuorossa oli toinen puoli ja lopulta pohjaosa. Pohjaosa oli vaikein osuus, sillä siinä on oltava tarkkana, että muotti pysyy päästävänä. En voinut olla kuitenkaan varma siitä, että osa on päästävä sorkan hankalan kynsiosan vuoksi, jossa on niin monenlaisia suuntia. Lopullisen tuloksen näkisin vasta mallineen muotista irrottamisen aikana ja viimeistään valaessani muotilla esineitä.

Kuva 41. Savipeti ja takaseinän valaminen kipsillä. Kuva: Inka Virolainen

Kuva 42. Kaksi osaa valettu ja kaksi jäljellä. Kuva: Inka Virolainen

Kaikkien osien käytyä läpi kipsin jäähtymisen vaiheet pääsin testaamaan saanko mallineen irti muotista. Kaikki paitsi pohjaosa lähtivät hyvin irti. Pohjaosaa irrottaessani huomasin, että se on lukossa. Lopulta jouduin hieman avaamaan jalkaosaa varpaiden välistä. Tämäkään ei lopulta auttanut, joten toinen kynsi lähti irti ja vihdoinkin malline oli ulkona muotista.

Kuva 43. Kipsiosien irrottaminen meneillään. Kuva: Inka Virolainen

Jälleen jäi jännittävää, että toimiiko muotti. Vein muotin osat kuivumaan uunihuoneeseen lasiuunien alle parioksi viikoksi, joiden aikana ehdin valmistaa myös lisää valusavea. Olimme kesän kynnyksellä ja olin mitoittanut muotin rakennuksen kesäkuulle. Muotti oli jo kuivumassa kesäkuun alussa, joten olin hyvin aikatauluani edellä.

Muotin kuivuttua pääsin kokeilemaan sitä uuden valusaven kanssa. Muotti toimi hyvin ja oli tiivis. Nyt pääsin valamaan niin, ettei minun tarvinnut vahtia muotin vieressä mahdollisia vuotoja. Esine muotoutui hyvin ja siistittävää ei juuri jäänyt. Saumat olivat lähes minimaaliset ja melkein viivasuorat. Esineen pohja oli suora. Esine irtosi hyvin muotista ja tekemäni avaamiset pohjaosassa mallineen ulos saamiseksi eivät olleet vaurioittaneet pohjaosaa siten, että muotti olisi mennyt pilalle. Riskien otto kannatti.

Kuva 44. Pohjaosa onnistui kuitenkin. Kuva: Inka Virolainen

Sorkka alkoi lähestyä täydellisyyttä ulkonäöltään eli sitä, mitä sisäisessä maailmassani olin nähnyt. Siro ja linjakas esine yhdestä tunnistettavasta lehmän osasta. Valettu esine vaikutti myös hieman teolliselta ja virheettömältä. Tämä piirre sopi oikein hyvin näyttelyni teemaan, jossa käsittelen myös tuotantoeläintä, joka on maidon juojalle persoonaton olento.

5.5 Valaminen

Valitsin valumassaksi reseptin, jota olimme käyttäneet jo toisen vuoden opinnoissa. Valumassa oli toimivaksi havaittu puoliposliinimassa, joka poltettuna on hyvin vaalea. Reseptin nimi on Lamppu Lake 11 ja se on ollut suosittu muidenkin oppilaiden käytössä. Resepti on seuraava:

○ Kaolin Grolleg	15 %
○ Standard Porcelain	15 %
○ Molokiitti (200mesh)	8 %
○ Pallosavi Hyplast 64	6 %
○ Pallosavi Hyvite Suberb	6 %
○ Maasälpä FFF	25 %
○ Kvartsi FFQ	25 %
+ vettä	37 %
+ Dispex n40	0,2 %

Myöhemmin reseptiin lisätään vettä, jos tarvetta on. Tein valusavea aluksi 40 kiloa. Ensin sekoitettiin vesimäärään, jossa on dispex n40 kaikki kaoliinit ja Standard Porcelain pieninä määrinä. Seuraavaksi järjestyksessä pallosavi, molokiitti, maasälpä ja kvartsi pieninä määrinä seoksen joukkoon.

Massa oli iästymisen ja seulonnan jälkeen liian paksua desipainon mukaan, jonka mittasin pyknometrillä. Desipaino oli 179,5 grammaa. Nostin desipainon hiljalleen vettä lisäämällä 182,11 grammaan, jolloin veden osuus oli 38 %. Lisäsin kuitenkin vielä 2 % vettä, jolloin desipaino oli 180,3 grammaa.

Ensimmäisen vuoden valutöissä minulle oli jäänyt oppi, jonka takia mittasin desipainon aina pyknometrillä. Koulun keramiikan päätoiminen tuntiopettaja Jari Vesterinen näki massani ja sanoi, että se on liian ohutta eli vettä on liikaa. Pyknometriä hänen mukaansa ei kannata kouluolosuhteissa käyttää vaan laittaa mieluummin käsi valusaveen ja katsoa, tuleeko sormien väliin niin sanottu ankanräpylä. Ankanräpylän muodostuessa sormien väliin valusavi on hyvää ja jäntevää, eikä vettä tarvitse lisätä.

En tehnyt massalle mitään vaan pidin kantta auki ja poistin pipetillä hiukan pintaan erottunutta vettä. Aloin valamaan kokeeksi sorkkia valumasalla. Ennen valua pyyhin sienellä valupinnat, jotta kipsin imukanavat aukeavat. Tämän jälkeen kokosin sorkkamuoitin neljästä osasta valulukkojen avulla ja kiristin osat yhteen kolmella pyörän sisäkumista tekemälläni kuminauhalla. Sorkka valumuotin valuaukon päälle liimasin valusavella valukaulan. Lopuksi kaadoin valusaven sorkkamuoitin valuaukosta sisään valukaulan reunoille asti. Siten valukaulassa oleva ylimääräinen valusavi painaa valusavea sorkkamuoitin sisällä alaspäin ja täyttää kaikki mahdolliset ilmakuplat. Mikäli valukaulassa valusaven pinta laski, lisäsin valusavea sitä mukaa.

Kuva 45. Sorkkien valu meneillään. Kuva: Inka Virolainen

Sorkat valoutuivat hyvin, joten päätin jatkaa työskentelyä neljän sorkan päivätahdilla. Molemmat muotit toimivat, kun valoin niillä kaksi sorkkaa päivässä. Ensimmäinen takasorkkamuotti tosin alkoi vuotamaan jo pahasti toisen valun kohdalla. Muotin saumoja parhaiten tilkitsi käsipaperi vuotojen sattuessa. Yritin myös muovailuvahaa, mutta se oli lyhytikäinen vaihtoehto, sillä muovailuvahan sisälle meni aina savea ja sen muotoiltavuus kärsi. Muovailuvaha vaikutti todella epäekologiselta vaihtoehdolta.

Toisessa valussa sorkkaesine irtosi muotista jo hitaammin. Valuaika oli noin puoli tuntia, minkä jälkeen sorkkaesine oli hyvä pitää muotissa vielä tunti, jotta se olisi kuivunut tarpeeksi irrottamista ajatellen. Valuainakaan aloin tekemään kipsipöydällä kokeiluja valusavesta. Levitin valusavea pöydälle ja tein siitä erilaisia muotoja. Tiputtelin suuria tippoja helmiksi. Muodot ja helmet liimasin juoksevalla valusavella sorkkaan. Aluksi kaikki tämä oli pelkkää testailua, mutta havaitsin pian pitäväni koristelluista sorkista.

Raskaampi etusorkkamalli soveltui paremmin koristeluun kuin siro takasorkkamalli. Raskaammassa sorkkamallissa lisäsorkat eli ”kyntyset” täytyi myös valaa erillisillä pikkumuoteilla, sillä muottia tehdessäni olin epäillyt, että ne eivät olisi olleet päästäviä muodoltaan. Lisäsorkat eli ”kyntyset” toimivat ikään kuin koristeellisina osina, joten muu koristeellisuus liimattavien valusavielementtien osalta sopi myös niihin.

Kuva 46. Pinnan koristelua. Kuva: Inka Virolainen

Kokeilin erilaisia muotoja ja liimauskohtia. Hain jälleen ääripäitä ja lakipisteitä. Milloin koriste vielä pysyy kiinni sorkkaesineen pinnassa ja milloin repeytyy. Siroon takasorkkamalliin jätin valusaumat esille, sillä ne toimivat yhdessä muodon kanssa. Lisäksi sorkkaesineeseen tuli näin lisää sattumanvaraisuutta. En usko taiteellisessa työskentelyssä täydelliseen kontrolliin vaan uskon, että pieni pala täytyy jättää taiteen jumalallisuudelle, jotta teos herää henkiin.

Ulokkeellisimmat liimaukset vaativat kuivattamista muovipussin sisällä, sillä koristeet kuivuivat nopeammin hennoista kohdista, jolloin ne myös murtuivat ja halkesivat. Siistiminen ja liikuttelu oli myös ongelmallista haurauden takia. Osa koristeista kuitenkin selvisi kaikista työvaiheista ja poltoista. Ajatus siitä, että jokainen sorkka olisi yksilöllinen vahvistui. Jokainen sorkka edustaa omaa yksilöllistä kantaamaa eli lehmää. Lehmä ei ole vain maitokone, vaan ainutlaatuinen olento siinä missä ihminenkin.

Kuva 47. Koristeltu sorkka. Kuva: Inka Virolainen

Valmistin samaa Lamppu 11 valusavea vielä 50 kilon erän yhdessä kurssikaverini Sini Ojalan kanssa. Puolitimme erän sen valmistuttua, joten molemmat saivat 25 kiloa valusavea. Tällä kertaa jätimme vesimäärän suositeltuun 37 prosenttiin, mutta otettuani valusaven käyttöön havaitsin, että vettä täytyy lisätä. Ensimmäisessä koevalussa valumassa ei tahtonut tulla ulos muotista ilman sekoittamista. Pidin ensimmäisessä koevalussa massaa 30 minuuttia muotissa ja se oli valuseinämitään sentin paksuinen. Sorkkaesine ei ollut myöskään muodostunut täydellisesti kaikille seinämille vaan oli kyljistään kuprulla ja sisäänpäin pullistunut. Ajattelin valumassan tarvitsevan lisää vettä, jotta se notkistuisi ja tiksotropia-ilmio vähenisi. Lisäsin vähin erin yhteensä desin vettä ja tarkistin valautuvuutta käsin ja muotissa. Hivutin valuaikaa 20 minuutista 15 minuuttiin. Saavutettuani halutun ankanräpylä-ilmion sormieni väliin aloitin varsinaiset valutyöt.

Saatuani valmiiksi uuden sorkkamuoitin sirommasta mallista valusaumojia ei enää juurikaan tullut. Viimeistely nopeutui huomattavasti ja pinta oli heti siisti. Olin saanut hiottua kipsimallineen pinnan sileäksi, joten sitä ei tarvinnut enää työstää valun valmistuttua. Sorkkien välit edessä ja takana vaativat jonkin verran työstämistä, kuten myös suuaukko. Suuaukko jäi valussa repaleiseksi ja muistutti katkennutta luuta. Näky oli miellyttävä, joten se alkoi jäädä yhä useampaan sirompaan sorkkaan. Raskaammassa sorkkamallissa päädyin useimmiten siistimään suuaukon. Groteskius seurasi mukana tässäkin työvaiheessa.

Valujen edetessä huomasin, että olisi mahdollista kokeilla vielä yhtä pinnanvärjäystapaa, jota en ollut ehtinyt kokeilemaan pääaineopintojen aikana. Minua kiehtoi massanvärjäyksen tuomat mahdollisuudet. Valujen aikana jäi mukavasti ylimääräistä aikaa, jolloin ei voi muuta kuin odotella, joten päätin lähteä laboratorioon mukanani erä samaa Lamppu 11-valusavea, jota käytin sorkkamuoteissa.

Laskin valumassasta kuivapainon Pronkniartin kaavalla. Kaavan olimme saaneet toiselta keramiikan opettajaltamme Erkki Kaijalta. Mittasin Lamppu 11-valusaven desipainon, joka oli 182 grammaa. Laskettuani kaavan mukaisesti sain kuivapainoksi 132,6 grammaa. Olin mitannut astiaan kaksi desiä valumassaa, joten kerroin tuloksena kahdella ja sain 256,2 grammaa kuiva-aineita. Opiskelutovereideni ohjeiden mukaan laskin viisi prosenttia tästä määrästä, jolloin tietäisin, paljonko on käytettävä pigmenttejä massan värjäämiseen. Viisi prosenttia 265, 2 grammasta on 13,26 grammaa.

Valitsin väreiksi keltaisen pigmentin K2235, kirsikanpunaisen pigmentin K2278, sinisen pigmentin K84 ja mustan pigmentin 55/3 Hämeen ammattikorkeakoulun E-rakennuksen materiaalivarastosta. Annoin liettyä yön yli, minkä jälkeen sekoitin kunkin massan ja pigmentin. Lopuksi siivilöin kunkin värjätyyn massaan ja lisäsin sormituntumalla vettä, sillä massat olivat paksuuntuneet ylimääräisestä pigmenttijauheesta. Nyt värjäämäni massat olivat valmiita käytettäväksi.

Otin käyttämäni sorkkamuotin työpöydältäni ja kastelin valupinnat sienellä. Tämän jälkeen otin työkalupakistani muhkeat siveltimet kuhunkin väriin omansa. Vedin siveltimellä ensin kuvioita vain toiselle puolelle sorkkaa ja kokeilin eri yhdistelmiä. Tavoittelin siveltimen karvan jättämiä jälkiä ja vetoja pintaan sekä vesivärimäistä tunnelmaa. Operaation jälkeen suljin muotin ja kaadoin valusaven sisälle ja annoin olla normaalisti viisitoista minuuttia, minkä jälkeen kaadoin massan pois. Odottelu oli piinaavaa, enkä muista olleeni näin innostunut mistään pitkään aikaan.

Odotus palkittiin ja tulokset näyttivät hienoilta. Tuntui, että olin vihdoinkin löytänyt tavan ilmaista itseäni. Menetelmän yksinkertaisuus, nopeus ja helppous ja silti näyttävät tulokset sopivat erinomaisesti työskentelytapoihini, jotka ovat muuten hitaita. Etenkin se, että saan työskennellä vihdoinkin siveltimillä, oli tyydyttävää. Muottiin valamisen toisto saa rinnalleen sattumanvaraisen ilottelun. Tällä tavoin valmistetut esineet tarvitsevat pintaansa enää vain kirkkaan lasitteen ja sitten ne ovat siinä.

Jätin osaan valamistani sorkista pidemmän rosoisen valukaulan eli sääriluun ja osan siistin tasaiseksi. Jatkoin tätä työskentelytapaa myös pidemmälle levittäen väriä kauttaaltaan kaikille muotin osille. Osaan tein vapaita vetoja sinne tänne ja osaan tein jotain tunnistettavampaa kuviointia. Ideoita alkoi syntyä siinä määrin tämän opinnäytetyön prosessin loppuvaiheessa, että menetelmää täytyy jatkaa myöhemmissä projekteissa. Tässä menetelmässä yhdistyy kiinnostavalla tavalla myös aiempi urani maskeeraajana.

Saan jälleen tehdä siveltimillä töitä, joka on minulle kaikista luontevin työväline loppujen lopuksi.

Kuva 48. Sivellintekniikkaa ja pidempi valukaula. Kuva: Inka Virolainen

6 MAALAUKSET

Maalausten teon aloitin jo jouluna 2013, mutta ne edistyivät äärimmäisen hitaasti. Välillä olen ajatellut, että esittelenkin näyttelyssä alkuperäisiä valokuvia Tottijärveltä, enkä niistä työstettyjä maalauksia. Valokuvat metsänrannasta ja yksinäisistä tuulessa heiluvista korsista voisi suurentaa maalausten kokoon, joten ne toimisivat yhtä lailla sorkkakasan taustalla. Minua mietityttää ainoastaan valokuvan suhde valamalla valmistettuun sorkkaan. Näyttääkö yksittäinen sorkka ja kasa jotenkin vähemmän vaikuttavalta, kun taustalla onkin digitaalinen kuva eikä maalaus? Olen pohjinnut tätä kysymystä koko opinnäytetyöprosessin ajan enkä ole löytänyt vielä ratkaisua siihen.

Päätin tehdä kuitenkin maalauksia eteenpäin siitäkin huolimatta, että en ole varma, käytätkö niitä. Maalaukset olivat hyvä pakokeino ja vaihtelua muun puurtamisen välillä. Maalausten teko piti yllä tunnelmaa, jonka haluaisin tuoda näkyväksi näyttelyssäni. Maalaaminen jäseni myös väripalettiani sorkkien työstämisessä. Värejä putosi pois matkan varrella lähes luonnostaan.

Itseäni kiusaavat ja piinaavat ajatukset maalausteni tasosta ovat suurin pelko ja este niiden esille laittamiselle. Perfektionismi on äärimmillään juuri maalatessa. Olen kiltimpi itselleni kun valokuvaan. Tarttuessani sivelttimeen ja väreihin olen useimmiten onnellinen ja omassa elementissäni. Menneisyyden kaiut saavuttavat välillä korvani ja kertovat, että maalaaminen on turhaa. Vain karjataloudella on merkitystä. Siten maalaamisella on paikkansa tässäkin prosessissa, joka on aloitettu myös eheytyksen tähden.

Olen tähän mennessä saattanut kaksi maalausta valmiiksi. Toinen kuvaa tuota hiljaista marraskuista metsänrantaa ja toisessa etualalla on huurteinen talventörröttäjä ja taustalla peltoa, metsänrantaa ja taivasta. Ensimmäisen taulun nimi on ” Metsänranta” ja toisen ” Sinne se kissa meni lintu suussa”. Nimet pulpahtivat tauluja tehdessä pakottamatta ja pitäydyin niissä.

Näiden taulujen jälkeen on ollut pitkään tyhjää. En ole nähnyt seuraavaa kuvaa päässäni. Minulla on ollut lapsesta asti ominaisuus, että näen kuvan valmiina ja sitten teen sen siltä istumalta valmiiksi. Kadotin tämän ominaisuuden noina kiireisinä vuosina teatterissa ja odottelen yhä sen ilmentymistä. Hetkittäin saan siitä kiinni ja sitten se taas katoaa. Minua surettaa välillä suuresti, etten lähtenyt heti lukiosta taidekouluun, jossa olisin voinut kehittää ominaisuuksiani. Sen sijaan seurasin viettiä olla olemassa muita varten. Viettiä, joka on päälle liimattu eikä minua. Viettiä, jota on helppo käyttää hyväkseen.

Ensimmäisen metsänrantaa kuvaavan taulun valmistuminen kesti kaksi vuotta. Taulu sisältää kerroksia ja välivaiheita nykyisen kerroksen alla lukuisia. Lopulta pääsin haluamaani tunnelmaan. Olosuhteiden pakosta maalaan akryylimaalilla, sillä työskentelen kotona enkä kestä öljyväreiden tuoksua jatkuvasti. Öljyväreillä olisin saavuttanut haluamani liukummat nopeammin, mutta on ollut hyvä harjaantua myös akryyliväreiden käytössä. Tunnelma on taulussa pysähtynyt ja lähes seisova. Maisemaa, kun katsoo on vaikea uskoa että tuossakin maisemassa on joskus lopulta kesä. Seisova toivottomuus, kun luonto vetäytyy lepoon, talviuneen.

Kuva 49. Metsänranta 2015. Kuva: Inka Virolainen

Toisen taulun maalasin edelliseen nähden nopeasti. Edellisen teko oli varmasti auttanut jäsentämään värejä ja työskentelytapoja. Tunnelma taulussa on toiveikkaampi, vaikka se kuvaa samaa ajankohtaa. Taulu kuvaa kohtaa piha-alueella, jonne niin usein juoksin kissojen perässä niiden nappua lintuja. Lukemattomia ja lukemattomia kertoja. Osa linnuista pelastui ja osa ei. Jotkut olivat saaneet niin pahoja vaurioita, että ne piti lopettaa. Lopettaminen oli hirvittävää hommaa. Jos en saanut kissaa kiinni niin sama lintu oli hetkeä myöhemmin tapettuna nurmikolla. Miksi tappaa, jos ei edes syö? ”Sinne se kissa juoksi lintu suussa”-nimi kuvaa turhautumista.

Kuva 50. Valokuva vai maalaus? Kuva: Inka Virolainen

Kuva 51. ”Sinne se kissa meni lintu suussa.” Kuva: Inka Virolainen

Kolmas taulu on vielä idea asteella. En tiedä, jatkanko Tottijärveltä ottamieni valokuvien kanssa vai teenkö jotain muuta. Todennäköisesti jatkan

valokuvien parissa, sillä muuten on vaarana teoskokonaisuuden rönsyily. Pidän tärkeänä että kokonaisuus on hallittu ja harmoninen. Rönsyjä voi käsitellä tulevissa teoksissa, jos ne sitä vielä silloin vaativat.

7 TULOS

Tuloksena minulle syntyi riittävä määrä valettuja sorkkateoksia. Riittäväällä tarkoitan sitä näkymää, minkä multakasa ja sorkat tekevät yhdessä. Keskelle näyttelylattiaa sijoittuvassa multakasassa on pääosin multaa ja sieltä täältä pilkottavat eri sorkan osat siten, etteivät ne heti paljasta mitä ovat. Riittävä tarkoittaa lukumääräisesti noin 60-70 sorkkateosta.

Tuloksena syntyi myös tärkeää kokemusta muottien rakentamisesta mallineelle, joka on monimutkainen ja vaatii monta osaa. Syntyi syvempi ymmärrys siitä, miten alussa on muotinrakentajana, mutta myös siitä että on mahdollista oppia paremmaksi kerta kerralta. Muottivalussa on monta vaihetta ja niiden olemassa olosta hahmottui selkeämpi kuva eli, miksi niitä tarvitaan.

Tulos on myös sorkkateoksen taiteellinen prosessi itsessään. Uskallus antaa sisäisen maailman viedä ja sinnikkäät pyrkimykset täydellisen teoksen saavuttamiseksi palkittiin. Ymmärrys omasta tavasta työskennellä ja oman taiteellisen prosessin hahmottaminen ympäristön vaikutuksista huolimatta on saavutus sinänsä. Yleistä tapaa toimia on vaikea vastustaa, jos sitä ei koe omaksi, mutta se kannatti. Seuraavalla kerralla se on jo huomattavasti helpompaa. Tärkeää oli, että uskalsin antaa virran viedä.

Tuloksena suurimpana on oma henkinen kasvu ja eheytyminen. Aloin vihdoin kuuntelemaan omia tarpeitani ja ääntäni. Löysin oman tavan auttaa itseäni kertomalla avoimesti palan tarinaani ja tekemällä sen konkreettisesti teoksiksi. Teoksiin löysin oikean tunnelman ja sisällytin paljon tiedostamattomia tunteita ja ajatuksia. Tärkeää oli toimia rauhallisesti ja omassa tahdissa. Havainto, josta täytyy pitää jatkossa kiinni. Liika yrittäminen kostaui ja joka kerta, kun lähdin runnomaan asioita liian nopeasti valmiiksi tein virheitä tai uuvuin.

Sain tuloksena myös katkelmia opinnäytetyöstä Ammatillinen portfolio-kurssin osalta palautettavaan portfolioon, jolla tulen hakemaan näyttelytiloja. Tekstinpätkiä, jotka avaavat portfolioissa käytettäviä kuvia. Mielikuva portfolioista myös kirkastui opinnäytetyön aikana. Pidän portfolioon hyvin selkeänä, ja visuaalisuus tulee Tottijärvellä 2013 otetuista kuvista, sekä yksittäisistä tehosteväreistä että opinnäytetyöstä lainatuista lauseista. Muutama kuva Utare- maljoista ja viimeiseksi pyhä sorkkakasa. Maalaukset esittelen vasta näyttelyssä, ettei tule liikaa toistoa.

Yksi saavuttamani tulos on myös maalausten suunta, jonka olen löytänyt. Maalausten suunnan ja tunnelman hakemiseen meni aikaa, mutta se kannatti. Taiteellinen prosessini opetti myös sen, etten ainakaan vielä pysty

tekemään täyspainoisesti, sekä maalauksia että keramiikkatöitä. Sain maalauksiin tavoitellun tunnelman ja minun täytyy jatkaa niitä vasta, kun olen saanut sorkat valmiiksi ja opinnäytetyön sekä ammatillisen portfolion palautettua. On kysymys omasta ensimmäisestä näyttelystä ja minun on kohdeltava sitä sen mukaisesti, kunnioituksella eikä kiirehtien.

Opinnäytetyötä tehdessä varmistui myös itselle näyttelyn esillepano. Sorkkakasa keskellä tilaa ylhäältä päin valaistuna ja taustalla maalauksia mielen maisemistani maaseudulla marraskuisina päivinä. Ajustettu valomomenttien muutos marraskuun auringonpaisteesta hämärtyvään iltaan ja säkkipimeyteen. Yksinäisen korpin huudot hämärässä metsässä.

Kuva 52. Vesiväriluonnos näyttelyn asettelusta. Kuva: Inka Virolainen

Kuva 53. Vesiväriluonnos näyttelyn tunnelmasta. Kuva: Inka Virolainen

Kuva 54. Tunnelman luominen studiossa. Kuva: Inka Virolainen

Kuva 55. Utareiden mukanaolon pohdintaa. Kuva: Inka Virolainen

8 TAITEELLISEN SUUNNITTELUPROSESSIN ANALYSOINTI

Suunnitelmana oli saavuttaa ehyt taiteellinen suunnitteluprosessi. Suunnitelma toteutui osittain. Aikataulua oli venytettävä omien voimien ehtymisen takia keväällä 2015 ja saatettava aikataulua ruuhkauttavat kurssit alta pois. Opin itsestäni sen, etten pysty enää keskittymään moneen asiaan yhtä

aikaa, ja jos yritän, uuvun. Sain kuitenkin pidettyä yllä elintärkeää pohdintaa kevään ajan ja uskon sen vaikuttaneen lopputulokseen positiivisesti. Aikataulun muutos aiheutti paljon kompromisseja, mutta niistä selvitettiin. Itse asiassa taiteellisen prosessin kulku noudatteli nyt jo tulevaisuudessa mahdollista tilannetta, missä töiden teon ohella täytyy pitää taiteellinen työ elossa.

Tässä mielessä olen toiveikas tulevaisuuden suhteen, sillä olen osoittanut itselleni, että pystyn johdonmukaiseen työskentelyyn, vaikka siihen tulee katkoksia, keskeytyksiä ja pidempiäkin taukoja. Itse asiassa tapani työskennellä saattaa jopa vaatia irrottautumisia ja elämän elämistä aina välillä. Haaveilen intensiivisistä, vain yhdelle työlle omistautumisesta edelleen, vaikka siinä saattaa olla omat vaaransa. Vaarana on, että työstä ja siihen liittyvästä tunnelmasta ei pysty irrottautumaan vaan jään liian syvälle liian pitkäksi aikaa.

Taiteellinen suunnitteluprosessi eteni sykäyksittäin, minkä jälkeen oli mietintätauko. Mietintätauon kestänyt sen, mitä kulloinkin tarvitsin, ryhdyin toimeen ja edistyin yleensä loogisesti ja johdonmukaisesti kohti seuraavaa etappia. Tein vähemmän virheitä, kun kuuntelin omaa jaksamista ja luonnollista rytmiäni. Tehdyt virheet taas toimivatkin suunnannäyttäjinä, jotka ohjailivat työtäni oikeaan suuntaan. Opin, että kuuntelemalla enemmän itseäni ja uskomalla, että oma rytmini tehdä töitä on oikea. Vaikka se poikkeaisikin valtavirrasta, pääsen tavoittelemiini lopputuloksiin. Olen kuunnellut liikaa ympäristöä siinäkin suhteessa, mikä on oikea tapa ja vauhti työskennellä. Minun tapani on hidas ja pohdiskelleva.

Taiteellinen suunnitteluprosessi alkoi jo syksyllä 2012 Utare-maljan kehittelynä ja jatkui valokuvien ottamisella vuoden 2013 syksyllä Tottijärvellä, vaikka se ei silloin vielä ollut kovin tietoista tekemistä. Aloitettut asiat kehittyivät osin tiedostamattomina ja yhdistyivät sitten ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, mikä soveltui oppinnäytetyö aiheekseni ja palveli tämänhetkisiä tarpeitani.

Aikataulun siirryttyä kohti kesätyöskentelyä sain mieltä painavat asiat hoidettua alta pois. Henkilökohtaisen aiheen käsittely taiteellisessa prosessissa vaati tilaa ja rauhaa. Kesätyöskentely oli siihen sopiva tilanne, sillä työpajoilla oli vähemmän ihmisiä ja vähemmän häiriötekijöitä. Mitä pidemmälle kesä eteni, sitä enemmän käännyin sisäänpäin ja prosessointi muuttui intensiivisemmäksi. Taiteellinen suunnitteluprosessini vaati tätä kaikkea. Oli hyvä huomata, että itseluottamukseni on vahvistunut ja uskalsin ottaa sen, minkä tarvitsin eli keskittyneisyyden. En antanut muiden opiskelijoiden häiritä enkä välittänyt enää siitä, miten yksityisyyteni ja sisäänpäin kääntymiseni otetaan. Uskallan olla välittämättä siitä.

Taiteellisen prosessini avulla olen oppinut antamaan itselleni luvan olla itseäni varten olemassa. Tekemäni työ ja läpikäymäni prosessi ovat siten auttaneet minua kasvussa itsekseni. Kesän aikana minulla on vahvistunut tunne, että ratkaisu tehdä oman elämän teemoja näkyväksi, on ollut oikea. Kannatti kuunnella itseään ja luottaa elämään. Opponenttini Siina Levonoja oli myös oikeassa sanoessaan, että katuisin, jos jättäisin tämän

mahdollisuuden käyttämättä. Nyt varsinkin ajatus tilaustyön tekemisestä asiakkaalle opinnäytetyön muodossa tuntuu täysin väärältä. Miksi edes mietin sellaista?

Tekemäni taiteellisen suunnitteluprosessin aikana minulle on syntynyt tunne, että tämä toimintatapa on hyvä ja tulen käyttämään sitä jatkossakin. Elämän teemojen esille tuominen näkyvästi konkreettisina töinä tulee saamaan jatkoa. Mietinnässä on myös kirjallisen osuuden sisällyttäminen jokaiseen kokonaisuuteen jollain tapaa. Olen havainnut opinnäytetyön kirjoittamisen jäsentävän tekemistäni ja olen tehnyt itseäni ymmärrettävämmäksi sen avulla. Kirjoittaminen on tapa peilata omia tunteita ja teoksia.

Oman lapsuuden mielenmaisemien käsittely opinnäytetyössä taiteellisen suunnitteluprosessin keinoin on tuonut rauhan. Pystyn ajattelemaan elettyä elämää avarammin ja olemaan armollisempi tapahtuneille asioille. Ilman niitä en olisi tässä. Tunnen kiitollisuutta siitä, että monen mutkan kautta olen löytänyt tavan auttaa itseäni. Apu tulee nimenomaan ensisijaisesti omasta taiteellisesta tekemisestä ja panostuksesta. Toissijaisesti apua tulee muilta ihmisiltä, kuten ystäviltä ja opiskelutovereilta, mikä onkin hyvä suhde elämässä. Elintärkeää on pystyä auttamaan itse itseään. Ajattelen usein lentokoneen hätäohjeistusta, kun suhteutan tervettä itsekkyyttä: ”ensin happinaamari omalle naamalle ja sitten vasta lapsen.”

Kuluneen kesän aikana pääsin myös testaamaan käytännössä syntyneitä ajatuksia ja tunteita. Osallistuin hautajaisiin, jossa oli paljon kylämme asukkaita ja omia sukulaisia. Hautajaiset pidettiin Tottijärvellä. Pysyin juurtuneena ja itsenäni. En tippunut vanhaan rooliini vanhimpana tyttärenä, joka elää elämäänsä muita varten. En lähtenyt miellyttämään, enkä pyytelemään anteeksi sitä, että elän omaa elämääni siten kuin elän, vaikka se poikkeaa niin sanotusta maaseudun yleisesti hyväksytyistä. Uutta minua yritettiin kyseenalaistaa, mutta kestin sen ja löysin oikeat sanat. Sanat, jotka olivat riittävän napakat, mutta samalla reilun pelin mukaiset.

Hautajaiset auttoivat minua jatkamaan taiteellista prosessiani ja toivat siihen lisää syvyyttä ja ymmärrystä. Sain varmistuksen, sille että olen oikealla tiellä. Tiellä, jota olen etsinyt pitkään. Sain varmuuden myös siitä, että taiteellinen prosessi voi auttaa tekijäänsä ja sitä kautta myös katsojaa. Uskon, että rehellisellä työllä ja aidoilla tunteiden käsittelyllä välittyy jotain myös työn ulkopuoliselle katsojalle. Mikä on minulle taiteen tekemisessä tärkeintä, että kerrotaan tarina, välitetään tunteita ja avataan auki elämän ilmiöitä.

9 POHDINTA

Valinta opinnäytetyön aiheeksi osui oikeaan. Opin sekä ammatillisesti paljon, että henkisesti itsestäni. Aiheen henkilökohtaisuus arvelutti ennakkoon, mutta valitsemani tapa on kuitenkin minua itseäni. Riski kannatti ot-

taa, vihdoinkin on tullut aika tulla esille. Toivon, että työstä ei tullut ohutta ja että henkilökohtaisuuden aste on sopiva näkijälle ja lukijalle. Ajatuksena on laittaa tämä opinnäytetyö luettavaksi myös näyttelyssäni. Mahdollisesti koostan yhteenvedonkin viereen, jos opinnäytetyö vaikuttaa liian pitkältä luettavaksi satunnaisen näyttelykäynnin aikana.

Kulunut kesä 2015 on johdatellut minua oikealle polulle. Tekemäni pienet kesämatkat ovat antaneet lisää ulottuvuutta opinnäytetyöhöni ja siihen, kuka olen taiteen tekijänä; merkittävämpänä ja syväluotaavimpana kesäkuinen matka Vanhaan Suomeen eli sukujuurille Karjalan kannakselle. Kuulin tarinoita isäni puolen suvusta ja löysin mielenkiintoisia kirjoja luettavakseni. Opin, että isovanhempien puolelta tulee mieltymys taiteen ja kulttuurin tekemiseen. Iso-isoäitini Maria Haakala oli Kannaksella tunnettu runonlaulaja, jonka nimi komeilee Runonlaulajien patsaassa Helsingin Hietaniemessä. Vihdoinkin ymmärsin, miksi tarinankerronta on ollut aina minulle tärkeää ja miksi olen puskenut töihin teatteriin ja televisioon.

Olin pitkään yrittänyt elää hämäläisen uudisraivaajamallin mukaisesti ja ihmetellyt, miksi olen niin erilainen ja en istu muottiin. Yhtäkkiä kaikki olikin täysin loogista ja selvää. Vereni virtaa muista lähteistä. Matka Karjalan Kannakselle vapautti minut ja opinnäytetyön tekeminen valitsemastani aiheesta tuntui jälleen järkevältä ja oikealta. Matka toi puuttuvia palasia omaan taitelijaidentiteettiin ja tuntuu jälkikäteen johdatukselta. Näin pitikin käydä juuri silloin, kun koostan ensimmäistä näyttelyäni ja kirjoitan siitä opinnäytetyötä henkilökohtaisella otteella.

Kuva 56. Vuoksenranta Kannaksella. Kuva: Inka Virolainen

Opinnäytetyötä tehdessäni olen myös havainnut, että olen sopivassa kohdassa elämäni käsittelemään henkilökohtaisen aiheen opinnäytetyössäni.

Omalla kohdallani ikä on tuonut varmuuden ja turvan, että myös selviän tästä. Kestän myös tunteen siitä, että opinnäytetyötä lukevat myös muut ja se on tietyllä tapaa julkinen kertomus omasta tarinasta. Itseluottamusta on ollut onneksi tarpeeksi, että olen osannut vetäytyä uupuessani ja osannut jatkaa siitä mihin jäin. Prosessi itsessään on ollut paras muistiinpano, kun se on looginen ja rehellinen, niin se kertoo itse itseään.

Näen hyvin vahvasti, että karjalaisten juurieni vahvistaminen tuo lisää oikeutusta taiteelliseen tekemiseeni, joten sitä pitää ehdottomasti ylläpitää. Välillä epäilevät peikot saavuttivat minut ja saivat miettimään koko projektin järjellisyttä. Nykyään tiedän niiden hetkien menevät myös ohi. Työstettävää oman esilläolon oikeuden kanssa saan vielä tehdä jatkossa. Häilyvyys kahden maailman välillä on usein rasittavaa, varsinkin kun kuulun selvästi siihen toiseen ja toisessa käyn vain miellyttääkseni muita.

Alussa ennen varsinaisen opinnäytetyöskentelyn aloittamista minulla oli suuria suunnitelmia lukea taiteen teorioita työskentelyn tueksi. Mitä syvemmälle etenin työssäni sitä selvemmäksi muodostui kuva, että kaikki tarvitsemani tieto löytyy itsestäni, taiteellisesta prosessista, eletystä elämästä ja kuvaamastani aineistosta. En tarvitse muuta ja ylimääräinen tieto ja teoria ei tuo mitään uutta työhöni. Asia vaati kuitenkin uskallusta ennen kuin luotin, että näin todella on.

Työskentely ja läpikäymäni prosessi herätti paljon ajatuksia myös huomionhakuisuudesta ja esilläolosta. Havaitsin, että mitä pidemmälle työssäni etenin sitä vähemmän minulla oli tarvetta puhua opinnäytetyöstäni ja siihen liittyvistä teemoista. Olin saanut suollettua teoksiin ja tekstiin tarpeelliset asiat ja tunteet, joiden mainostaminen ei tuntunut enää luontevalta. Tajusin myös kesän aikana, miten koko tuntemani maailma pyöri huomion saamisen ympärillä. Huomio on se, mikä saa sisarukset kilpailemaan keskenään ja opiskelutoverit taistelemaan toisiaan vastaan opettajan ohjauksesta, tiloista ja mahdollisuuksista. Huomion tarve on myös hyvin yksilöllistä. Koen, etten ole saanut sitä riittävästi, mutta saadessani sitä tunnen myös sen hetken, milloin riittää. Toiset tuntuvat taas olevaan sen suhteen täysin kyltymättömiä.

Huomaan, että lähden hyvin herkästi jakamaan huomiotani muille. Kehun, kannustan ja tuen sillä uskon siihen maailmaan. Vastaavasti petyn karvaasti, kun huomaan, että se ei tule takaisin. Piirrettä on käytetty hyväksi koko ikäni ja tämänkään työn aikana minulle ei täysin selvinnyt sen mekanismi. Nykyään kehoni varoittaa hyvin selvästi haitallisista tilanteista ja ihmisistä, joten sen suhteen osaan jo toimia. Syvällisellä tasolla näyttelyni ja sen sisältämät yksittäiset teokset käsittelevät alitajuisesti tätä piirrettä elämässäni. Se, että olen ollut vanhin tytär ja isosisko, ohjailee edelleen käytöstäni alitajuisesti. Omalla käytökselläni saan jotkut ihmiset hakemaan minusta turvaa ja huomiota. Joidenkin huomaan tippuvan kilpailevan pikkusiskon rooliin. Tunnen nykyään, että ilmiön toistuminen on minun vastuullani. Minun kuuluu muuttua ja kääntyä pois. Sitä kautta minul-

la on mahdollisuus saavuttaa se, mitä olen tavoitellut koko elämäni. Oikeutta olla olemassa ilman velvoitteita.

Oivalsin kirjoitustyön loppuvaiheessa, miten samankaltaiseen mielentilaan kuin lapsuuden marraskuina olin ajautunut opinnäytetyötä tehdessä. Olin uudelleen elämäntilanteeni vanki ja päivät kuuluivat opinnäytetyön, osa-aikatyön ja tietokoneen ympärillä. Vähä vähältä olin enemmän satimessa aivan kuten lapsena. Samanlainen tuska vapauden puutteesta ja jämähtäneestä paikoillaan seisovasta tilasta otti vallan. Koen, että vapautuakseen jostakin menneestä se pitää elää jollain tasolla uudelleen. Opinnäytetyöprosessi on juuri sitä, asioiden pureksimista ja mapittamista.

Kirjoitustyön loppuvaiheessa oivalsin myös, miten paljon teatterielämä vaikuttaa minussa yhä. Ei ole sattumaa, että olen kasaamassa näyttelykokonaisuutta, jossa on lavastuksen ja teatterielämyksen piirteitä. Ei ole sattumaa, että tuon valmistuneet sorkkaesineet esille siten, että niillä on maa-laukset ja valaistus taustana. Sattumaan ei ole myöskään se, että toivon valaistusmomentin muuttuvan välillä kaikennieleväksi säkkipimeydeksi. Mietittyjä, tunteisiin vaikuttavia yllättäviä kohtauksia ja kuvia elävästä elämästä, kuten parhaissa näytelmissäkin.

Esilletulo omien töiden tähden on pelottava ajatus, mutta on samalla mahdollisuus. Vuodet teatterissa näyttämön takana varjoissa ovat pinttyneet lujasti takaraivooni. On vaikeaa antaa itselle lupa tulla esille, kun on vuosien kokemus hierarkisesta työilmapiiristä, jossa itse on nokkimisjärjestyksessä alimpana. Vuosien kokemus muita varten olemisesta. Julma tosiasiakin on, että viimeinen uskalluksen harppaus täytyy ottaa kohti tuntematonta omalla riskillä. Kukaan ei tee sitä minun puolestani.

Koin opinnäytetyön aikana, että olen saanut pikkuisen hyvitystä kokemistani asioista. Opinnäytetyön tekemisessä on näin ollen ollut tervehdyttäviä piirteitä. Pitkään mietin, että olenko kostamassa jotakin asiaa, joka on tapahtunut kauan sitten, mutta näin jälkikäteen voin sanoa kokeneeni ennen kaikkea parantumista, luopumista ja keventymistä.

Opinnäytetyön aineisto tarjoaa työkaluja, joilla sanottaa töitään tilanteissa, joissa niitä pitää esitellä. Toivoin, että itsevarmuus olisi kasvanut opinnäytetyön tekemisen myötä, vaikka vielä ei tunnu siltä. Mahdollisesti sille on annettava vielä hetki aikaa. Koen, että jonkinlaista etäisyyttä käsittelemääni aiheeseen on otettava ennen kuin sen kanssa astelee esille. Koulun pölyt on jätettävä taakseen ja aloitettava uusi vaihe elämässä. Minä olen silti vielä täällä -näyttely toimii toivottavasti porttina uudelle vaiheelle.

Kuva 57. Utareet ja sorkat ilman multaa. Kuva: Inka Virolainen

Kuva 58. Maasta sinä olet tullut. Kuva: Inka Virolainen

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

Grön, H. 2010. Sorkkavälin ajotulehdus. Kehittyvän maitotilan vitsaus. Savonia ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäyteyö.

Jylhä- Vuorio, H. 2002. Keramiikan materiaalit. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kenny, J.B. 1976. The Complete Book of Pottery Making. Iola. Wisconsin: Krause Publications.

Kettunen, I. 2001. Muodon palapeli. Helsinki: WSOY.

Kirstilä, T. 2011. Oman tuotemalliston suunnittelu. Sella-tuotekilpailu. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Muotoilunkoulutusohjelma. Opinnäyteyö.

Pepin, I. 2014. Koti-keräämisen valaisimen suunnittelu ja toteutus. Savonia ammattikorkeakoulu. Muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Törö, J. 2010. Pihattolehmien sorkkasairauksista, sorkkasairauksien ennaltaehkäisy ja hoito. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Watkins, J.C & Wandless, P.A. 2004. Alternative Kilns & Firing Techniques. New York: Lark Books

SÄHKÖISET LÄHTEET

<http://www.avarataide.fi/>

<http://www.galleriakone.fi/Nayttelytila.html> 2015. Viitattu 18.8.15

Kuluttajaviraston ohjeet kynttilätuotteiden turvallisuusvaatimuksista ja merkinnöistä 2001. Viitattu 18.8.15

<http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/4.%20Kynttil%C3%A4tuotteiden%20turvallisuusvaatimukset%20ja%20uusi%20valvontak%C3%A4yt%C3%A4nt%C3%B6.pdf>

Otavan opisto 2015. Opinnot. Internetix. Viitattu 20.8.15.

http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/ps/ps1/3_oppiminen/04d_hahmopsykologia

http://rajataide.fi/wp-content/uploads/2012/11/rajataide_alakerta.pdf
http://rajataide.fi/wp-content/uploads/2012/11/rajataide_ylakerta.pdf

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sorkka>

